

JOUULU ALBUM INVALID

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse

väljaandel ilmuvad:

„Päevaleht“ on kõige suurem ja loetavam Eesti ajaleht, ilmub iga päev peale suurte pühade.

„Koit“ ilmub kolm korda nädalas. Tähtis ajaleht maalugejatele, kuhu post kaks ehk kolm korda nädalas käib.

„Nädal“ „Päevalehe“ piltidega erileht. Ilmub igal esmaspäeval.

„Agü“ ilmub kaks korda kuus. Sisurikas kunst, teaduse ja kirjandusline ajakiri, milles ilmuvad pildid kodu- ja väljamaa sündmustest.

„Vikerkaar“ on kõige huvitavam ja sisukam noorte-ajakiri, ilmub kord nädalas.

„Laste Rõõm“ iseseisev ajakiri lastele. Ilmub kaks korda kuus huvitava sisu ja piltidega.

Kõikides nendes väljaannetes on ärimeestel ja ettevõtjatel kasulik kuulutada, sest neid ajakirju loetakse kõikides Eesti kodudes, linnades ja maal, kodu- kui ka väljamaal.

Suurim kooli-, teadusliste, ilukirjandusliste ja lasteraamatute kirjastus.

Raamatu- ja kirjutusmaterjaali-kaupluses,

Jaani tän. 6,

on saada kõiksugu kooli- ja kantseleitarbeasju kõige parematest vabrikutest ja kõige parematel tingimistel.

GRAAFIKATOOSTUS

Pikk tän. 2.

Telefon 11-08.

Tellimised täidetakse kiiresti ja korralikult. Hinnad mõõdukad.

Suur poliitiline ja majandusline ajaleht

«Kaja»

==== ilmub Tallinnas igapäev. ====

Poolehoid, mis «Kajale» lühikese ajaga koogu Eestis on osaks saanud tõendab kõige selgemini, et «Kaja» oma sisu kui ka sihi poolest praeguse aja nõuetele täielikult vastab.

Ülevaailikud kirjutused eriteadlaste sulest, hästi valitud informatsioon, värsked kodu- ja väljamaa turgude ülevaated ja teated, **kõike seda leiab «Kajast».**

Toimetusel on korda läinud kaastööliste peret mitme silmapaistvama jõuga täiendada, et sellega lugejate soovisid täielikult rahuldada.

Suure tähtsusega riikliste küsimuste kõrval, mida «Kaja» kõige põhjalikumalt käsitleb, selgelt ja kindlalt ära näidates, mis meie riigi poliitiliseks ja majandusliseks edenemiseks ja kõvenemiseks tarvis teha, pakub «Kaja», ühtlasi täielikku ülevaadet sündmuste kohta, nii sise- kui ka välismaail. Laialdane kirjasatjate võrk kodumaal ja välismaail võimaldab «Kaja»le huvitava ja mitmekülgse sisu, mis asjalik ning tõele vastav.

«Kaja» hinnata kaasanded:

- 1) Ilus värvitrukis seinakalender.
- 2) Väga tarvilikkude juhustega ja teadetega **tähtraamat**, käsiraamat.
- 3) Poolaasta ja pikema aja tellijatele põllutööajakiri «**PÖLLUMEE**S», mis ilmub kaks korda kuus. «Põllumees» on **põllupidajatele** väga tähtis temas leiduvate tegelikkude juhustete tõttu majapidamisesse puutuvates küsimustes.

Tellimine 1925. aasta peale on alganud.

Kaja maksab:

1 kuu peale	120 mk.	6 kuu peale	550 mk.
3 „ „	300 „	12 „ „	1000 „

Toimetuse ja talituse aadress:

Tallinn, Pikk uul. 40. Postkast 28.

Riigi turbatööstus

Juhatus Tallinnas, Kohtu tän. 8

varustab kütetarvitajaid Ellamaa, Aruküla ja Lavas-
saare turbatööstuste

odava ja kõrgeväärtuslise

PRESSTURBAGA

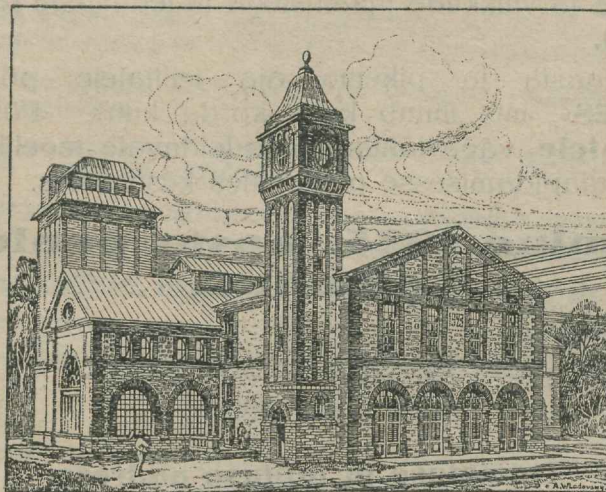
Varustab Ellamaa kaugemaa elektrijaamast Haapsalu-Tallinna
elektriliini ümbruskonnas asuvaid tööstusettevõtteid ja teisi
valguse ning energia tarvitajaid odava

ELEKTRIENERGIAGA

ning elektriseerib põllumajandust.

Muuseas varustab elektrienergiaga Tallinna-Pääsküla elektri-
raudteed, raudtee ja arsenaali töökoda ning paljuid teisi
suuremaid tehaseid.

Aastane turbatoodang ligi 4.000.000 puuda.
Ellamaa elektrijaama võime 2.200 hobusejõudu.

Ellamaa elektrijaam tarvitab kütteks ainult turvast.

Riigi Põlevkivitööstuse Juhatus

Tallinn, Lai tänav 54

Telegr.-aadr.: „Peapõlevkivi - Tallinn“, kõnetraadid 10-85 ja 11-62

M Ü Ü B:

Põlevkivi / Põlevkivi tooresõli / Mootornaftat
Pigi / Gudrooni / Põlevkivi asfalti (Mastiksi)

Hindade ja muude lähemate teadete saamise asjus palutakse pöörata Riigi Põlevkivitööstuse Juhatusesse poole.

Missugust kütteainet tarvitada?

Pikaajalised katsed, ette võetud Tallinna Sadamatehastes ja Balti puuvillavabrikus Tallinnas, näitavad, et

1000 kg. auru maksab Eesti markades:

	Sadamatehastes		Balti puuvillavabrikus	
	harilik	rest	harilik	rest
puudega küttes	496.—	—	528.—	421.—
turbaga „	913.—	—	—	520.—
kivisõega „	—	—	479.—	—
põlevkiviga *) küttes	375.—	—	—	292.—

*) Põlevkiviga kütisel on kulude hulka arvatud peale kivihinna vabrikus ka **restide liigutamine, õhu puhumine ja tuha äravedu.**

Kuni 1. septembrini 1924 on Eesti tööstus ära tarvitanud

kokku 30.000.000 puuda põlevkivi,

sellest:

A/S. „Port-Kunda“ tsemendivabrik	10.880.000	puuda
A/S. „Asserin“ tsemendivabrik	7.128.000	„
Riigi raudteed	6.007.000	„
Balti puuvillavabrik	781.000	„
Vene-Balti laevaehituse tehas	698.000	„
Tallinna gaasivabrik	505.000	„
Tartu „	255.000	„
Sadamatehased	230.000	„
Maieri keemiavabrik	230.000	„
Põhja paberi- ja puupapi- (tselluloosi-) vabrik.	220.000	„
j. n. e. j. n. e. j. n. e.		

Selle põlevkivihulga asendamiseks oleks tarvis olnud importeerida kivisütt umbes 13.000.000 puuda 800.000.000 marga väärtuses, ehk ära põletada puid 130.000 kantsülda 700.000.000 marga väärtuses.

RIIGI SADAMATEHASED.

Tallinn, Merepuiestee 13.   Telegr.-aadr.: „Riidokk“   Telefon 67 ja 11-76.

4 ujuvat dokki kuni 5000 tonni kandejõuga.
Tõstekraanad kuni 110 tonni tõstejõuga.

Tehased töötavad laevaparandus- ja laevaehitustööde alal. — Igasugune aurukatelde ja masinate ehitus ja parandus. Tehaste ja vabrikute sisseseadete ehitus, korstnad, retordid, transmissioonid, turbapressid, baggerid, transportöörid jne. Malm ja pronks valu kuni 1000 puudani. — Tehased valmistavad ka igasugu puutöösid.

On olemas suuremad masinate ja materjaalide tagavarad.

Töö valmistamise viis uuemate tehniliste nõuete kohaselt.
Eeskujulik konstruktsiooni ja eelarve büroo.

Kohapeal olemas järgmised töökojad:

Valumaja,	Vasesepa,	Purje,
Sepapada, auruhaamritega,	Lukusepa,	Maalri,
Masinate ja mootorite,	Saeveski,	Elektrotehnika,
Trelali,	Tisleri,	Elektri ja atsetileen sveisim.
Laevakatelsepa,	Takleri,	4 ujuvat dokki.

Tehased võtavad enda peale igasugu projektide ja eelarvete tegemise.

Riigi trükikoda

Tallinnas,
Niine tän.11.

Kõnetr. 12-47, 28-67, 28-66, 2-64

valmistab odavalt ja maltsekalt
igasuguseid trükiteid ühe- ja mit-
mevärvilises trükkis, nagu:

**Omavalitsuste ja
riigiasutuste**
plankette, raamatuid jne.

**Pankadele ja
osühingutele**
tshekke, osatähti, trans-
ferte, raamatuid, plankette
jne.

**Äridele, ettevõtte-
tele ja eraisikutele**
igasuguseid trükiteostuse
alasse kuuluvaid trükiteid.

Tööd valmistatakse ruttu ja täp-
selt, vastavalt tellijate soovidele.

Riigi trükikojal on uued masinad ja
teised abinõud, oma köitekoda, tsinko-
graafia, litograafia ja offseti (kummi)
trükimasinad.

BALTI PUUVILLA KETRAMISE JA KUDUMISE VABRIKU A.-S.

TALLINNAS

asut. 1898. a.

Vabrik: Tallinnas, Kopli tän. nr. 21, telef. 1-48.

Valitsus: Tallinn, Väike Karja tän. nr. 8, telefon 24-28. Telegr.-aadr.: Cotton.

L a d u: Tallinnas, Suur Karja tän. nr. 13, telef. 2-41 ja 24-66.

Osakonnad väljamaal: Riias, Grehzineeku eela nr. 12.

Kovno's, Schlosserstrasse nr. 2a.

Helsingis, Michaelsgatan nr. 19.

Tööliste arv üle 2000. Ketruse värtnaid: 70.000; kangrutelgesid: 2000.

Valmistatakse: puuvillariiet, igat seltsi, pleekimata, pleegitud ja värvitud, lõnga, sukalõnga, pleekimata ja värvitud vatti.

Aastasaaduste valmistus:

Riie	umbes 100.000 puuda = 30 milj. arsinat.
Lõng	" 10.000 "
Sukalõng	" 3.000 "
Vatt	" 6.000 "

SINDI KALEVIVABRIKU ÜHISUS

end. VOHRMANN & POEG.

Vabrik: Sindis, Pärnu lähedal. **Juhatus:** Tallinn, Harju tän. 43, tel. 5-75 ja 22-29.

Ladu: Tallinn, Suur Karja tän. 13, tel. 2-41 ja 24-66.

Osakonnad väljamaal: Riias, Grehzineeku eela 12.

Kovnos, Schlosserstrasse 2a.

Helsingis, Michaelsgatan 19.

Villatööstus: 15.000 kedruspooli. 300 kangrutelge. Väljatööstuse võimalus 8-tunn. tööpäeva juures 600.000 ars. aastas Mk. 400.000.000 väärtuses. Kalevid sõjaväelastele ja eraisikutele, meeste- ja naisterahvastele, ülikonna- ja palituriided. Vooditekid, suurrätikud.

Puuvillatööstus: Pleekimine, värvimine, trükkimine, mercerisatsioon. Väljatööstuse võimalus 8-tunn. tööpäeva juures umbes 18.000.000 arsinat.

Kalevivabrik asutatud 1834. a., puuvillatööstus — 1919. a.

Auhinnad:

Kõrgemad auhinnad — suured kuldaurahad Tallinnas 1921. ja 1922. a.

Riigikullid ülevenemaalistel väljanäitustel 1841, 1882. ja 1896. a.

Aumärgid Londonis, Pariisis ja mitmetel Venemaa väljanäitustel.

ÕÜ TARMO

Tallinn, Veneturg nr.1. Kõnetraat 26-65

ÄRIALA:

Autotarbed ja osad
 Jalgrattad ja nende osad
 Autoakumulaatorid ja osad
 Raadio akumulaatorid
 Kõiksugu kummikaubad
 Kummi voolikud
 Profiilkummid
 Lapsevankri-kummid
 Troskakummid
 Võimasinate tihestuskummid
 Aknatihestuskummid
 Piimakannu-kummirõngad
 Kummi-puhvrid
 Kummi-naelad
 Katla veeklaasi-rõngad
 Kargu ja kepi-kummid
 Kummi-käsna d j. n. e.

Oma kummitööstus

Tallinnas, Jaama tän. 8 - Kõnetraat 32-80

Parandatakse autokumme ja valmistatakse kõiksugu tehnilisi kummasju.

Michelin Cablé

auto-, mootor- ja jalgratta-
 õhukummid

Michelin Cablé Confort

autokummid

on EDUSAMM õhukummide
 alal.

„Michelin Cablé Confort“ autokummid teevad oma suure profiili ja madala õhusurve tõttu sõidu kõlge halvematel teedel mõnusaks.

„Michelin Cablé Confort“ autokumme tarvitades ei kannata autod raputuste all ja ei murdu nende osad.

„Michelin Cablé Confort“ autokummid on iseäranis soovitatavad Ford, Chevrolet, Overland,

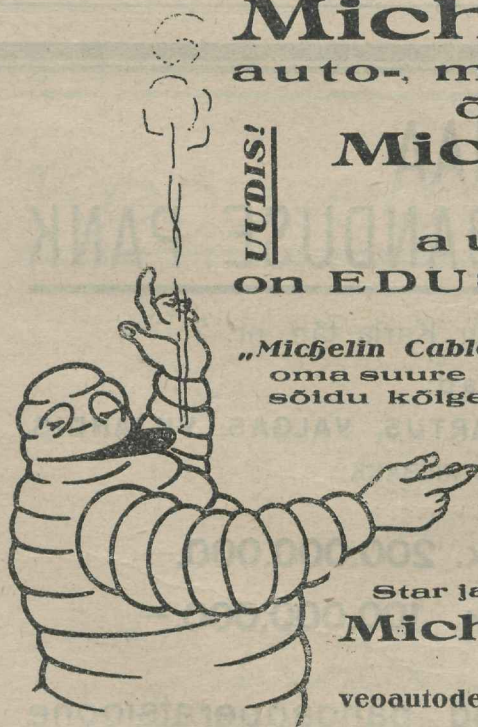
Star ja teiste vähemate autode jaoks.

Michelin autokummid ja rattad

veoautodele ja autoomnibussidele kandejõuga kuni
 8½ tonni.

Ainumüüja Eestis: ÕÜ TARMO,

Tallinn, Veneturg 1, kõnetraat 26-65.

Kinnitus-Aktsia-Selts

„Eesti Lloid“

Tallinnas, Pikk t. 28. Kõnetr. 6-24 ja 17-03.

Tuli-, elu-, veo- ja
õnnetusjuhuste
:-: kinnitused. :-:

--- Kinnitage oma varandust ja elu kuni veel aeg! ---

EESTIMAA TÖÖSTUSE JA KAUBANDUSE PANK

Peapank TALLINNAS, Suur Karja tän. nr. 7

Osakonnad:

HAAPSALUS, NARVAS, PÄRNUS, TARTUS, VALGAS, VILJANDIS.

Telegr.-aadr.: „INDUSTRIEBANK“

Aktsia-kapital   Emk. 200.000.000.—

Tagavara-kapitalid Emk. 100.000.000.—

Pank toimetab kõiksuguseid pangaoperatsioone
sise- ja väljamaal.

Moe-, pudu- ja pesuäri
VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2. Telef. 4-81.

Alaliselt rikkalik valik:

triiksärke, kraesid, mansette, kaelasidemaid, slidikaela-
 salle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester. ja naister.
 pesu, võimlemistrikoosid, puuvillast ja villast trikoopesu,
 naister. vill. koetud jakke ja veste, meester. veste, sweate-
 rid, laste- ja spordikostüüme, plitse, pesatse ja kõlksugu-
 seid moe-, pudu- ja pesukaupasid.

Vihmavarje ja jalutuskeppe.

Villast lõnga rohkeis värvides.

Käsitööniite D. M. C.

Meester., naister. ja laste kalosse.

**Igasugune korralik auruga riide volti-
 mine.**

Hinnad võistlemata odavad.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Kohased jõulukingid

*Elegant kirjapaberid, karpides,
 peened postpaberid, pakkides,
 laste postpaberid, karpides,
 head kirjalakki,
 pitsafid ja paberinoad,
 kirjutustarbed mustast klaasist,
 marmorist ja metallist*

Soovitab

KARL UNGERN,

Tartu, Jaani tän. 8, tel. 5-57

Sama tähtis

KUI RIIDE,
ON KÄ SAAPA JUURES
NII TERVISE KUI MOOD
SEISUKOMAST
PARAS MÖÖT JA
KAUNIS KUJU.

VALIGE SELLEPÄRAST
„UNION“
AINUKE VALMIS JALA-
NÕU, MÖÖDU JARELE
ANATOOMILISELT ÕIGE,
TÄIELIK ILUDUSES „
KUJUS.

UNION

KAITSE MÄRK

„Estoking“ jalanõud valmistatakse kõige uuemate mudelite järgi

„Estoking“ jalanõud valmistatakse kõige parematest materjaalidest

„Estoking“ jalanõud on seejärel pärast nägusad ja vastupidavad

„Estoking“ jalanõud on sealjuures võrdlemata odavad

„Estoking“ jalanõud on igalpool tuntud ja nõuetavad.

Vabriku kaitsemärk

Estoking
Tallinn

AKTSIASEELTS
„HELIOS”
 TARTUS

ROHUTAIMEDE KASVATUS JA
 ÜMBERTÖÖTAMINE
 FARMATSÖITILISED JA KOSMEETILISED
 PREPARAADID
 TULEVÄRGITÖÖSTUS
 APTEEGIKAUBAD
 PÄEVAPILDITÖÖSTUSE TARBEASJAD

VABRIK: UUS SAVITÄN. 1. TLF. 2-30
 LADU JA KONTOR: PROMENAADI TÄN. 7. TLF. 5-62

H. Bethlemi
 paberi- ja kirjutusmaterjaali-kauplus

Eesti Laenupanga majas, Suurel Karja tän. 18, kaupl. 8
 Kõnetraat nr. 32-26.

Soovitan suures valikus kõiksugu kooli-, kantselei- ja kontoritarbeid ja -asju, nagu oma- ja väljamaa kirjapaberit ja ümbrikke, tinti ja sulgi, vihke, joonistus-blokke. Raamatukotid nahast ja vahariidest, portfelliid, konto-raamatud jne. jne. kõige odavamate hindadega en detail ja en gros.

Eelolevateks

jõulupühadeks

soovitan marmorist kirjutuslauagarnituure ja lauakellasid, päevapildi-, post-kaardi- ja mälestusalbume, sünni-, leeri- ja pulmapäevadeks mitmesuguseid sündsaid kingitusi ja muid tarbeasju.

Palun lahkesti vaatama tulla, kauplus nr. 8, Eesti Laenupanga majas, kõnetraat 32-26.

Austusega **H. Bethlem.**

Õlletehas

Aktsia-Selts

A. Le Coq

London — Tartu

soovitab

oma heledat ja tumedat

õlut

tuntud headuses.

Eriti:

Dombräu.

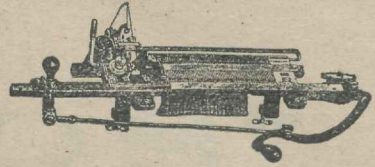
Esitused:

Tallinn, Narva, Rakvere, Paide, Võru,
Petseri, Pärnu, Põltsamaa jne. jne.

Telefon 4-13.

Suur ladu

Õmblusmasinaid „Mundlos-Original-Victoria“ ja „Veritas“ kodu ja tööstuse tarvis. Kudumismasinaid Claes & Flentje, Mühlhausen, moodsate jakkide, kleitide, kamasside kudumiseks jne. Parem teenistusallikas naisterahvastele.

Jalgrattad „Wanderer“ ja „Brennabor“, kõige uuemad mudelid.

Kirjutusmasinad „Kappel“, uuem mudel.

Paljundamisaparaat „Opalograph“, kõige uuem uuemaist.

Pilutamismasinad ja kurbli-tikandusmasinad.

Kõik tarbeasjad ülalnimetatud masinatele, nagu nõelad, poolid (laevukesed), õli, tikkimisrõngad, riimad, õlikannud jne.

LIER & ROSSBAUM

TALLINN, Rataskaevu tänav nr. 5

Kõnetr. 27-34.

Harju Pank A.-S.

Juhatus Tallinn, Harju tän. 33.

Jaoskonnad:

**Narvas, Pärnus, Rakveres,
Tartus, Kohla-Järvel ja Koplis.**

Kapitalid üle Mk. 62.000.000.-

Toimetab igasugu pangaoperatsioone.

J. SOONSEIN & Ko.

8 TALLINN, ESTOONIA TEATRIMAJA 8

SOOVITAB:

KIVI, KLAAS, EMAIL, ALUMIINIUMNÕU-
SID, LAMPE JA MITMESUGUSEID
MAJANDUSTARBEID.

KÖNETRAAT 24-39.

R. WOLF A.-S.

MAGDEBURG - BUCKAU

LOKOMOBIIILID ja REHEPEKSUMASINAD

on meie maa nõuetele vastavalt ehitatud, sellepärast nõuavad neid meie töösturid ja põllumehed ikka rohkem ja rohkem.

Ladu Tallinnas, Estonia puiesteel nr. 19.

Orenstein & Koppel A.-S.

BERLIN

raudteetarbejaod, vedurid, vagunid, kraanad, turbamasinad, baggerid, roopad jne.

Peaesitaja Eestis:

A.-S. W. Schneider & Ko., Tallinnas

Estonia puiestee nr. 19.

Telegrammi-aadress: Walschneider — Tallinn.

Telefonid: 4-01, 4-02, 18-42 ja 26-34.

Alaline suur ladu: Põllu-, puu- ja rauatööstusemasinad, D. W. F. teraskuule ja kuullaagrid, kuulsaid Heiligenbeili sahu, terast, rauda, plekki, pappi, tõrva, Port-Kunda tsementi, kõiksugu ehituse tarbeaineid, masinarihmu, õlisid ja rasvu. Suur valik kõiksugu ehituse teras- ja rauakaupadest jne.

Sahaterad, naelad ja vankriassid valmistatakse omas vabrikus.

Alaline masinate väljapanek omas ladus V. Tartu maant. nr. 9. Suur valik kõiksugu mootoritest.

69. aastakäik

Eesti vanem päevaleht

69. aastakäik

„POSTIMEES“

on alati olnud valvajakas Eesti rahvusliku hea käekäigu üle.

Vana „Postimees“ on algusest saadik oma töö pühendanud Eesti rahvuslikule tulevikule.

Eriti praegu tuleb valvata riigi hea käekäigu üle, tuleb aidata ja õhutada riigi ehitamist lõpuni viia. Seda tahab ja suudab „Postimees“, kui rahvusline häälekandja, teha kindlalt ja kartmata, nagu ta seda võis pikkadel surveaegadel.

Praeguses Eesti riiklises elus on „Postimehel“ kaaluv sõna kaasa rääkida. Nii sise- kui välispoliitilistes küsimustes on „Postimehe“ peatoimetaja ja rahvaerakonna juhi Jaan Tõnissoni nimi tagatiseks, et pika elutöö vilumus ja õiglane tahtmine Eesti riiklist ja rahvuslist aadet suudab teendada.

Peale selle seisab „Postimehe“ ümber tihe rida vanemaid ja nooremaid poliitikamehi, Tartu ülikooli õppejõude, avalikke tegelasi ja toimetuses vilunud ajakirjanduslised jõud.

„Postimehe“ tehniline külg seisab täielikult ajakõrgusel. „Postimees“ on alalises traadiühenduses Tallinna, sisemaa ja naaberriikidega. Välisilmaga on „Postimees“ ühenduses Tartu raadiojaama kaudu.

Sellepärast ei saa teadete värskuse poolest „Postimehega“ ükski Tallinnas ilmuv leht võistelda.

**Ärge viivitage „Postimehe“ tellimisega!
Igaärimees ja tööstur kuulutab „Postimehes“,**

teades, et tema kuulutus ulatab kõige laiematesse tarvitajate ringkondadesse.

„Postimehe“ peakontor: Tartus, Jaani tän. nr. 11-13. Kontori ja talituse kõnetraat 80. Toimetuse kõnetraat 186 ja 286. Kontor Tallinnas, Pikk tänav nr. 6, kõnetraat 16-11.

Abitalitused kõigis Eesti linnades.

Esitused ja agentuurid kõigis rahvarikkamates kohtades.

69. aastakäik

69. aastakäik

JÕULUALBUM

INVALIDIID

Toimetus ja talitus Tallinnas, Pikk t. 67. Tel. 6-14.

5. aastakäik

Detsember 1924. a.

Nr. 27

Jõulukingitus.

Mihkel Aitsam.

1. Jõululaupäeval.

Külas oli kihin ja kahin.

Oh seda küürimist ja kasimist, mis nüüd taludes oli! Lapp-lapilt küüriti seintelt sügisene tolm ja nurkadest pühiti ämblikuvõrgud. Mehed tulid metsast kuusekoormaga, õueväravasse pisteti esimesed rohelisted.

Soojas rehetoas kääris pühadeõlu vaksa-paksuse vahukorra all.

Ja looduski ruttas end pühade ehtesse panema. Paari päeva jooksul oli paks kord värsket lund sadanud ja mustava maapinna nagu udusulgedega kinni katnud.

Ilm ei olnud külma ega sula.

Küla nooremate silmad vaatasid tihti maantee poole, kust kaudu valla kirjakandja oodata oli. Tõi ju see igal aastal pühade laupäeval õnnesoovikaarte, neid esimesi pühade kuulutajaid.

Põksuva südamega vaadeldi siis kaarte ja tunti headmeelt.

2. Kirja ootel.

Juba mitu tundi vahtis nugissilm neiu maantee poole. Tuli teelisi, tuli neid sageli. See, keda oodati, ei tulnud veel.

„Kuhu kirjakandja täna on jäänud?“ tuli küsimine üle neiu huulte.

Sõitis teeline talust mööda ehk hakkas koer õues haukuma, kohe jooksis ta aknale vaatama. Põll ees ja käised kääritud.

Ometi viimaks! Juba kogu järele võib teda kaugelt ära tunda. Kirjakandja oli juba „pühademees“. Igalpool, kuhu asja oli, kut-

suti tupp ja anti pühademärga, valgevahulist ja mokaadele kleepivat.

Siin läks aega, seal läks aega ja nii oligi õhtu käes. Pühademärg muutis mehekesel tee libedamaks ja käänud kõveramaks. Nohisedes tampis ta oma teed ja jagas taludes kahel käel pühaderõõmu laiali.

Üks, kaks, kolm — jah neid pühadekaarte oli rohkesti, mis Mai täna posti pealt sai.

Ramma käega kobas kirjakandja veel kord pauna põhja ja siis oli lõpp.

Aga —

Valus piste käis neiust läbi. Mis see tähendab?

Rutuga sirvis kaardid veel kord läbi ja ohkas siis.

Ohkas sügavasti.

Tema käest ei ole kaarti.

Aga just tema käest on ta kaarti oodanud ja tundide viisi igatsenud. Ja nüüd. . . ta ei ole pühadeks õnne soovinud.

Süda tõmbus valusalt kokku.

Teised perekondsed kõnelevad, naljataavad, naeravad — aga tema süda valutab.

Ära unustatud!

Pisar, selge kristalline veereb põske mööda. . .

3. Teeline kaugelt maalt.

Mööda suurt maanteed liigub üksik sõiduriist. Kaks posthobust sõrgivad tasakesti ja postipoiss näikse suikuvat. Ühetaoliselt kõlab aisakell.

Sõitja noormees hoiab end hoolega kassuka sees ja vaatab kärsitult teemärkisid. Ligi kakskümmend kilomeetrit on veel sõita.

„Hei, postipoiss!“

Postipoiss kahmas ohjade järele.

„Mis on?“

„Ma annan sada marka jootrahaks, laske kiiremini sõita. Ma kardan, et õigeaks ajaks kohale ei jõua.“

Postipoiss pingutas ohje ja hobused hakkasid kiiremalt jooksuma.

Noormees kohendas end kasukas ja langes uuesti mõttesse. Ah, oleks juba seal olnud! Seal, oma kalli Maie juures. . .

Peaks ta aga kodus olema. Mis siis, kui ta naabri juure jõulupuule on läinud? Mai oli küll kirjutanud, et noorematele lastele jõulupuud tehtakse, aga kas laupäeval või esimesel pühal, see oli veel kindlaks määrata.

Noormees oli kaardi meelega saatmata jätnud, et siis oma ilmumisega ootamata rõõmu valmistada.

Väga võimalik, et ka kihlusele sõitis. . .

4. Jumalateenistusele.

Kirikutornist kõlas juba esimene kellahelin.

Tasa heljusid hääled üle lumise lagendiku ja kostsid lähedalt männikust vastu. Rahustav tundmus asus rinda ja midagi mõnusat, pühalikku täitis jõulukellade kuulamisel.

Juba ilmuvad üksikud kirikusse minejad.

Neid ilmub taluõuedelt ja külatänavatelt juure ja peagi on maantee kirikulisi täis.

Mindakse jala ja hobustega.

Täissöödetud hobused aina karglevad aiste vahel. Pingulitõmmatud ohjadega peatatakse hobuseid ja juhtijad vaatavad iseteadvusega nende peale, kellest mööda sõidetakse. Jalakäijad astuvad teelt kõrvale ja annavad hobusemeestele teed. Siin ja seal ei lasta teist mööda sõita, hobusele antakse piitsa ja kerged saanid lendavad kõrvuti. Lund aina tuiskab saanis istujatele sülle ja näkku.

Rahvast kogub kiriku juure. Uusi tuleb ühtelugu juure. Salkadena kogutakse kiriku ümber ja lõbus jutt ülendab meeleolu.

Kirikust aga kostavad oreliheliid ja altari ees säravad küünaldes jõulupuud.

Mai on ühes teiste külanoomematega kirikusse tulnud. Tahab vabaneda oma kurvadest tundmustest.

Värske õhk mõjub karastavalt: paled õhetavad ja süda tuksub kiiremalt. Tahtmata leiab end jälle küsimise ees, miks tema käest täna kaarti ei tulnud. Mitu aastat on ta järgimööda saanud, aga nüüd, kus õrnedad tundmused enam kui kindlad on, ei mingit teadet, ei ainust sõna!

Kui valgustatud kirikus esimesed lauluhelid sadandest suudest kõlavad, jookseb kerge värin üle keha.

Oh, kui õnnes oleks süda siis veel tuksunud, kui tema siin ta kõrval istuks!

Vägevatest helidest kaasakistud hakkab ta viimaks laulma, kuigi nii heameelega nutaks, nähes teiste rõõmsaid nägusid. . .

5. Paar sammu minevikku.

Noormees suurel postmaanteel suigub aisakella helinal. . .

Nagu ilus unenägu on see kõik olnud, unenägu, milles alati viibida armastakse.

Küll on aastad möödas, möödas esimesest kokkujuhtumisest, aga selgesti, väga selgesti seisab see kõik meeles.

See oli ilusal suve pühapäeval.

Kojusõidul koolivenna poolt juhtus jalgrattal pisukene viga. Õhutoru laskis tuult läbi, aga auk on imetilluke, ei leia üles. Tarvis on talusse sisse astuda ja õhukindel lapikene peale panna.

Astuski esimesse talusse.

Tuba oli inimestest tühi, vist on kõik vabas looduses.

Rohuaiast leidis ta peretütre üles, kellele oma palve ette pani.

Nugissilm neiu meeldis esimese pilguga. Ja kui siis ratta paranduse juures üks teisele tõsiselt abiks oli, viibis jutt pikemaks, kui parandustöö seda nõudis.

Nagu salavõim sundis teda mõnikord koolivenna poole sõitma ja tagasisõidul talusse astuma. Küll ei olnud jalgrattal enam viga, aga selle asemel puudus sõitjal enesel midagi.

Ja kui kenasti see neiu parandada mõistis! Oma lõbusa, lahke olekuga lõi ta noormehe südamesse armastusehaavakese, mis ainult ühest arstist parandatav oli — see arst oli nugissilm Mai.

Tuli sügis oma vihmasadude ja poriga.

Jalgratas riputati aita ja nüüd hakkasid kirjad jalgratta aset täitma.

Saatuse sunnil pidi noormees kaugele rändama. Laia ilma, uue kodu asutamisele. Kirjavahetus muutus sagedamaks.

Mai aga saatis mitmed kosilased tagasi. Rikkaid ja suurekohapidajaid. Külanaistel oli asja imestada. . .

6. Jõulupuu ümber.

Ruumikas talukambris oli jõulupuu.

Keset kambrit säras roheline kuusk küünalde valgusel ja laotas värsket lõhna kambri. Ahjus särisesid tanguvorstid ja vahutav õlle-nõu käis käest kätte.

Külalised vestsid majarahvaga juttu, lapsed aga vahtisid särasilmil jõulupuud ja tegid nalja omakeskis.

Vanemad vaatasid heameelele, kuidas kasvav noorsugu pühade rõõmu maitseb. Lastenali hakkas ka vanemate külge.

„Mis meie Maiel viga, et täna õhtul nii mõttes on?“ küsis tädi ja vaatas murelikult vennatütre peale.

„Ta mõtleb sellepärast, et täna hulga kaarte sai. Küll olid aga ilusad!“ seletas väike õde Maie asemel.

Mai aga vaatas vastuse asemel välja ööpimedusse.

„Maie, Maie! Näe, teisepere Kusti hammustas hobusel saba takka ää!“

Mai pööras ümber ja naeratas tahtmatalt.

7. Tee lõpul.

Saan nõksatas ja noormees lõi silmad lahti.

Ta oli kinnisilmil unistanud.

Uurivalt vaatas ta oma ümbrust. Veel kilomeetrit kolm sõita.

Metsa äär oli juba selja taga, eemalt paistsid üksikud mustavad majade kogud.

Läbi õhtuse hämaruse vilkusid talude tuled. Mitmepool olid aknad õige valgustatud. Peeti jõulupuud.

Ilm lõi rohkem külmale. Udu heljus alla ja kattis kaugemad tuled nagu looriga kinni. Puude ja põõsaste külge heitis härmatis.

Ühetooniliselt helises aisakell ja saan nargises vastu külma lund.

Saanisistuja hoidis näo kasukakrae sees ja unistas.

8. Hiline külaline.

Lauldi jõulupuu all. Lapsed aelesid heintel ja kilkasid võidu.

Maanteelt oli aisakella helinat kuulda. Keegi sõitis lähemale. Kellahääl muutus selgemaks ja valjemaks.

„Kes veel nii hilja peaks sõitma?“ küsiti mitmelt poolt.

„Mõni saks; sõidab vist mõisa.“

Imestus asus igapähe näole, kui kellahelin õue pööras ja koer karedasti haukuma hakkas. Lapsed jäid vait ja vaatasid küsivalt varade poole.

Mai avas ukse, et uudishimuga kutsumata külalisi silmata. Vist mõned naabriküla noormehed. Pannakse ju pühade ajal hobuste kellad peale ja sõidetakse mööda küla. Peaasjalikult küll talusse, kus tütar majas.

Aga täna, pühade laupäeval? Ega's ometi tema! . .

Süda hakkas sees kloppima.

Vaevalt sai Mai kotta astuda, kui võõras sõitja üle läve astus ja rõõmsasti „Tere õhtust!“ ütles.

„See oled sina!“ hüüdis Mai ja tahtis veel midagi öelda, kuid noormees tõmbas ta

Tallinna

Viili Vabrik

end. Plehn asutatud 1873 a.

Tallinn, Vana Posti t. 11

Kõnetraat 12-78

Vanade viilide ja rasplite
ülesralumine ja vaheta-
mine uute vastu.

Oma ja väljamaa uute
viilide, rasplite määrimine.

oma rinnale ja vajutas tugeva musu ta huuletele. Poolpime eeskoda aga vaikis.

„Kui kurb ma olin, et pühadekaarti sinult ei saanud!“

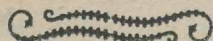
„Selle eest tulid isiklikult õnne soovima.“

„Tule nüüd tupp. Oled vist teel külmetada saanud.“

9. Lõpulugu.

Kui jõulupuul kingitusi välja jagati ja kord Maie kätte tuli, astus kõige viimati tulnud külaline Maie ette ja pistis temale kihlasõrmuse sõrme.

„See siin on minu poolt kingituseks. Täna pühitseme jõulu kahekordse piduga!“

Salakuulaja.

T. B.

Leitnant Tamm, kes läbi võidelnud ilma ja vabadussõja, teadis lõpmata hulga juhtumusi sõjameeste elust lahinguliinil, mida oskas oma sõprade ringis väga kujukalt jututada. Ta oli mees, kes silmad lahti pidanud igal pool, kus oma meestega võitles, kust läbi marssis ehk peatas, sellepärast võis ta kõneleda huvitavaid lugusid küll Poola ja Galiitsia elanikest ja kujutada teiste maade loodust ning linnu nii loomutruult ja heledais värves, et kuulajad terve öö oleks võinud leitnandi jutustusi kuulata, ilma et kellegil oleks kadunud selleks huvi.

Millises lahingus ja mis ajal aga sai leitnant Tamm silmakulmu lähedalt haavata, mis jättis sinna paari tolli pikkuse armi, sellest ei kõnelenud ta. Mitu korda olid sõbrad talle selles suunas küsimisi esitanud, aga Tamm vastas põiklevalt ehk tähendas, et toorkordne haav niivõrd tähtsusetu, et sõjamehel sellest rääkida lihtsalt häbi.

Praegu sõbra, kapten Sillaste juures oma noore naisega külaliseks viibides, läks jutt jällegi kogemata leitnandi haavamisloo juure ja Sillaste avaldas imestust, miks Tamm ei taha avaldada lähemaid andmeid selle momendi kohta, mil surm temale nii tõsiselt oma kondise sõrmega oimu kohale koputas.

„Armiga ühenduses on vist mõni saladuslik lugu ehk armas mälestus, mida härra leitnant oma südamesse lukustanud on ja meile avaldada ei taha,“ tähendas kapteni proua.

„Ei midagi sellesarnast!“ tõrjus leitnant, „on aga sageli inimelus juhtumisi, mille pärast ise enese ees häbi tunded; teistele ei tihkaks igasugust nooruse rumalust kuidagi kõnelda.“

„Oh-hoo!“ naeris kapten, „kui jutt juba nooruse rumalustest, siis on lugu kahtlemata huvitav.“ Nüüd hakkas ka leitnandi abikaasa peale käima, et mees jutustaks oma haavamisloo.

Leitnant Tamm oli äsja abiellunud. Ta naine oli väga armastusvääriline inimene, kelle soovidele Tamm vastu ei julgenud panna.

„Olgu siis. Ma jutustan teile loo, mida seni veel keegi kuulnud ei ole. Tähendan aga, et ma suuremas seltskonnas iialgi poleks rääkinud, kuidas sain kulmu peale selle märgi, mis tuletab mulle meele üht sügisööd Poolamaal.“

Lugu oli nii, et sakslased rõhusid meile oma raske kahurväe ülekaaluga ägedasti peale. Diviisile, mille pahemal tiival oma väeosaga seisin, anti käsk taganeda ja mõni verst siinpool M. linna kaitsepositsiooni jääda. Maastikust olid mitu korda üle käinud võitluslained, külad olid osalt maatasa tehtud, põllud hari-mata.

See küla aga, mis meist paremale poole jäi, oli võrdlemisi terve ja seal võis isegi kohalike elanikke liikumas näha, kui mööda marsisime.

Sain käsu küla maha põletada, sest ta võis varjukilbiks jääda meile pealetungivale vaenlasele.

Kas teate, mu härrad ja daamid, mis tähendab küla mahapõletamine? Teie olete sõjast kuulnud ise olles mägede taga. Kui elanikud kuulsid, et poole tunni pärast neil oma kodukoht jätta tuleb, tõusis metsik segadus. Püüti vankrile laduda väärilisemaid asju. Loomi aeti eel. Kellel puudus hobune, see laadis enesele rasked kandamid turjale ja needis kõigi maailma valitsejaid, kes sõdivad ja Jumalat, et laseb puhkeda sõjad, mis hävitavad rahva elu ja varandust.

Varsti venis armetu inimesterong tänavalt maantee poole, kuhu nad läksid, seda ei teadnud ma, küllap mitte ka nad ise.

Sõdurid lasksid punase kuke lendu ja see lehvitas omi hävitustiibu küla majade katustel.

Mu tähelpanu äratas viimaste külast lahkujate hulgas valgehabemega küürak, kes sa-

leda poisikese juhtimisel edasi komberdas. Poisil oli suurepoolne müts peas, mida kandis pea-aegu nina peal. Ülemist keha kattis mingisugune pruunikas jope, jalas kottpüksid ja sõduri saapad.

„Kas isake pime?“ küsisin.

„Nagu öö,“ piuksus poiss.

„On teil koht teada, kuhu lähete?“

„Meil pole jäädavat kohta; rändame ühest paigast teise ja kerjame.“

„Siit kolm versta on küla. Kas jõuate ööseks sinna.“

„Peame ruttama.“

Ma tahtsin heameelega kuulda ka kerjuse häält, sellepärast küsisin:

„Kas oled venelane, vanamees?“

„Ei. Olen poolakas,“ vastas küürak imeulikult käriseva häälega. Ma ei kahelnud, et nad poolakad, sest murraku järele otsustades venelased nad ei võinud olla.

Nad jäid teistest põgenejatest maha ja kummaline oli vaadata neid porisel maanteel, kus liikusid edasi, üks nii küürus ja raskesammuline, teine jälle painduv kui kõrkjas. Maantee viis metsa vahele, nad kadusid teekäänakul.

Vaenlane võttis meie lähedale seisukoha, kuid ei jatkanud pealetungi. Meie seisime mõned päevad tuleliinil, siis lasti puhkusele ja üks puhanud väeosa asus meie asemele jooksukraavidesse.

Puhkepaigaks oli suurem küla, kus asus vana kõrts, tumedaseinaline kivist hoone. Kõrtsis elas ühesilmiga poolakas oma kahe tütreaga, kellest noorem äratas oma iludusega üldist tähelpanu.

Kõrtsist võis osta mitmesuguseid toiduaineid, tubakat ja paberosse; sõjaväelased käisid alati siin ja lobisesid lahkete neidudega.

Ma olin paari sõjaseltsilisega korteris kõrtsi lähedal, sellepärast puutusin sagedamini Mariette'iga — nii oli noorema kõrtsitüdrukuni nimi — kokku. Teie võite arvata ja ette kujutada seda huvi ja õnne, mis pakub noore naisterahva lähedus sõjamehele, kes kuude kaupa tapaväljal porises kraavis elanud, kelle kõrvad kumisevad lahingumürast ja kes pole muud näinud kui inimeste vaevlemist ning surma, mis nii vastik üle elada noorel inimesel.

Ma veetsin Mariette'iga nii mitmedki tunnid. Ta võis jutustada palju ja veel rohkem küsida. Oma kodumaad ülistades puudutas ta endiseid sõdasid, tegi võrdlusi praeguse sõjaga, hindas väejuhtide teeneid ja üksikute polkude tegevust viimastes lahingutes. Tal pidi otsatu hulk ohvitsere tuttavaid olema, sest ta püüdis nende saatuse kohta selgusele jõuda.

„Nad kõik on ju siit läbi käinud ja meie külas peatanud. Ja kes juba siin külas on,

see tutvuneb ka kõrtsiga, ehk küll siin pole viina, teisi tarbeaineid, mida sõdur tarvitab, oleme alati püüdnud muretseda,“ seletas Mariett ja jutu sees küsis möödaminnes, et ei tea, kus see ehk teine polk praegu peaks viibima, temal selles väeosas üks vana major ja kapellmeister tuttavad.

Me istusime aias pingil. Meid ümbritses pimedus, murul kahisesid puudelt langenud lehed. Ei tohi sõdur eraisikule rääkida sõjaväeosade seisukohtest ega nende juhtidest. Ma teadsin seda, aga mul ei tulnud mõttesegi seda tüdrukut karta, kes paistis nii lapsik ja süütu. Ma rääkisin temale veel, et meie puhkeage varsti lõpeb ja meid uutele seisukohtadele asetakse.

„Siis ei saa ma teid enam näha. . .“ soostas ta, ennast mu lähedale surudes. „Millal peaks küll saabuma see hirmus päev, mis teid minult röövib?“

Ma trööstisin teda ja lubasin enne lahkumist jumalaga jätma tulla.

Oma korterisse tülles sain diviisi ülema teadaande, milles teadustati, et ümbruses kaks Saksa salakuulajat hulkumas, kes juba kauemat aega oma äraandmistööd teinud. Viimasel ajal on neid nähtud kerjustena, üks pimedaks vanameheks moonutatud, teine poisikeseks, kes pimedat juhib. Tõepoolest on nad aga naisterahvad, keda kohe tabada tuleb, kui nad kusagil nähtavale peaksid ilmuma.

Seda lugedes meelistasid mul nii selgesti mõne päeva eest nähtud pime vanamees ja tema säledakehaline juht. Nüüd alles arvasin kuulnud olevat, et nende mõlemate hääl tookord moonutatuna kõlas. Miks ei arreteerinud ma neid! Salakuulaja on sõduri suurim vaenlane. Ta toob vaenlase kaela öösel ja tema teadete korral seatakse nii sagedasti sadanded kuulipildujad ja tuhanded püssid ootama inimesi, kes ei tea aimatagi, et jookseb lõksu, mida aidanud üles seada äraandja.

Samal õhtul sain korralduse liinile mme-kuks valmis olla. Meie olime saanud abivägesid ja ülemjuhataja käsul tuli alustada vastu pealetungi. Käskisin mehi hästi välja puhata, sest vara hommikul pidi algama liinileminek.

Ise ruttasin Mariette'iga jumalaga jätma. Külas oli rohkesti liikumist. Oli kohale jõudnud kahurvägi ja moonavoor. Mõned talupojad, kelle hobused väsinud, lasti tuldud teed tagasi sõita. Laterna valgusel nägin hetkeks ühe talupoja nägu, keda arvasin Mariette'i isaks, sest sinelisse mähitud mees paistis ühesilmalisena. Kuidas pidi aga kõrtsimees südaöösel talupoja vankrisse saama. Siin pidi tegemist olema ainult sarnadusega.

Mariette tegi kurva näo, kui kuulis mu

tuleku põhjust nii hilisel tunnil. Ta kutsus mu tuppä; isa ja õde olevat naabrikülla läinud, kus nende sugulane suremas haige.

Ta viis mu läbi mitme toa. Ruume oli kõrtsihoones palju. Mõned toad olid risu ja mullahunnikuid täis; siia olid lahingupäivil langenud pommid. Sain mulje, et siin ainult ajutiselt elatakse; Mariette oli aga rääkinud mitmeaastasest asumisest siin tumedas hoones.

See toake, kuhu Mariette mind viis, oli võrdlemisi mugavalt sisse seatud. Me istusime laua ääres, mille peal põles uniselt lamp, roosa paber varjuks ümber.

„Homme siis lahkute meilt. . . Lähete surmale vastu. . . Kas enam üksteist näeme, ei tea,“ kurtis Mariette. „Meie sõprus oli lühike, mul on kahju. . . Te tulete ometi jälle meie poole, nii pea kui võimalusi, eks jah?“

Ma lubasin. Roosaka tule valgel paistis Mariette täna nii veetlevana. Mind pani võõrastama aga see, et ka täna, mil lahkumine ees, ta oma jutusse küsimusi põimis, mis kuidagi huvitada ei võinud noort tütarlast. Ja esimest korda läbistas mind kahtlus, kas Mariette ei ole ühenduses salakuulajatega, keda otsiti. See kahtlus kasvas sellega, et Mariette'i isa ja õde kodust ära olid ja ma isale sarnlevat meest ennist küla vahel nägin.

„Mis sa mõtled, kullake?“ küsis Mariette. Me olime saanud nüüd juba sinasõbraks.

„Ei midagi.“

„Mured piinavad, eks ole? Sõda on hirmus. . . Ma valmistan sooja teed. Istu seni üksi.“

Ta lippas kööki, kus kolistas keedunõudega. Ma vaatasin toas ringi. Seina peal ripenesid mitmesugused riided. Pruun jope äratas mu tähelepanu. Kas ei kannud pimedate kerjuse juht sellesarnast riiet. Nurgas silmasin kumera kaanega kasti. Avasin selle taskesti. Polnud muud sees kui mõned laudlinad ja teised riidehilbud, mida segades hakkas mulle näppu valge paruk ja vale habe. Nüüd ei olnud kahtlust, et viibisin salakuulajate pesas.

Laskusin raskelt toolile. Mis nüüd teha? Ma pidin arreteerima Mariette'i. Seda nõudis sõduri vanne ja kohusetunne. Ta antakse sõjaväljakohtu alla, lastakse maha. . . Raske oli selle peale mõelda. Miks pidin tutvunema selle mustajuukselise tüdrukuga. . .

Praegu võisid aga tema abilised juba sakslastele teateid edasi anda meie seisukohtest, abiväe suurusest ja kahurite arvust. Ja mitmed ülearused sõnad olen libiseda lasknud minagi salakuulajate kasuks.

Mu viha tõusis ja kui nüüd Mariette tuppä

astus, aurav teekann käes, ei paistnud ta enam mu meelest ilusana. Ma püüdsin ta suunurkelt naeruvine, mis ilmutas salakavalust ja irvitamist mu üle. Ma hoidsin paruka talle nina alla.

„Mis see on?“

Ta kohmetas, aga ainult hetkeks, siis naeris kuivalt.

„Ah see paruk. . . Mardi nalja tegime sellega. . . Miks sul nii tõsine nägu?“

„See on halb Mardi nali, mu preili,“ müristasin, „teie olete salakuulaja! Tulge mu järele!“

Mariette'i silmad pildusid tuld.

„See ei lähe nii kergesti!“ hüüdis ta ja püüdis toast välja joosta. Ma haarasin tal käest kinni. Ja nüüd tuleb sündmuse see järk, mida ma jutustada häbenen. Mina, kes pidasin ennast tugevaks meheks, ei jõudnud kinni pidada oma noort vastast. Sel plikal näis liikmeteks olevat teras. Ta käekesed, milleid olin nii palju silitanud, nende pehmusest ja õrnusest unistanud, löid mulle nüüd külge nagu raudkonksud. Mõne minutiga oli ta lahti ja lippas läbi köögi ühte kitsasse ruumi, kus läbi lahtise luugi kadus keldrisse, mina temale järele.

Keller oli pime ja kolusid täis. Võimata oli siin püüda inimest, kel kõik urkad tuntud. Kuulsin, kuidas Mariette minust kaugele ette jõudis.

„Seisa, ehk ma lasen,“ hüüdsin. Hele naer oli vastuseks.

Lasksin kaks pauku selles sihis, kus põgeneja arvasin olevat. Ei kuulda midagi. Kobasin keldris ja kahjatsesin, et tikutoosi jätsin tuppä laua peale. Asjata otsimise järele otsustasin keldrist välja minna luugi sulguda ja pärast sõdurid appi kutsudes salakuulaja tabada.

Trepi poole sammudes säras aga mulle elektrilambi valgus vastu silmi ja luugi juurest hüüdis Mariette:

„Head tervit, härra ohvitser! Teie kirjapapi ühes dokumentide ja plaanidega võtan oma hoiu alla.“

Pilklike naeru saatel langes luuk alla. Ma tormasin kui meeletu trepi peale ja hakkasin kõigest jõust luuki ülespoole suruma. See läks osalt korda, aga nii pea, kui luuk kämbla laiuselt kerkis, kärgatas revolvripauk ja ma langesin mõistusetalt keldrisse. Vaat nii sain haava kulmu peale.

Sõdurid olid kuulnud paukusid, nad otsisid kõrtsihoone läbi. Keldri luugi peale oli lohistatud raske sohva ja muud kolu, see laskis oletada, et keegi keldris. Ma ärkasin juba meelemärgusele, kui päästjad ilmusid. See ärkamine ei olnud aga kuigi lõbus. Piin-

Eesti Noorte Punase Risti

ajakiri

„Noorte Punane Rist“

ilmub üks kord kuus, välja arvatud suvekuud, 16-leheküljelises kaustas, mitmekesise ja huvitava sisuga ning rohkete huvitavate piltidega kaunistatud.

Ajakiri on müügil kõigis suuremates raamatukauplustes ja paljudes koolides.

Üksiknumber maksab 15 marka, aastas 120 mk., poolaastas 60 mk.
Kes 10 eksemplaari korraga tellib, saab ühe eksemplaari maksuta.

„Noorte Punase Risti“ toimetus ja talitus
asub Tallinnas, Niguliste tän. 12,
Eesti Punase Risti peavalitsuse juures.

Kõnetraat 273.

lik oli rääkida, et mind vangistas noor tüdruk. Me leidsime ka salaukse, mille kaudu ta keldrist välja pääses ja luugi juure asus.

Hommikul asusime liinile. Mariette'i ja tema kaaslasi oli igal pool otsitud, aga neid ei leitud. Vist olid nad vaenlase juure pääsenud, sest meie väed leidsid positsioonil, kus arvasid olevat vastase nõrgema koha, visa vastupanekut ja pealetung äpardas, mulle veel eriliselt, sest sattusin sakslaste kätte vangi.

Mariette'i nägin veel kord peale sõja lõppu.

Rahu oli tehtud. Peale mitmeaastast vangis vaevlemist saabus röömusõnum: Meid lastakse vabaks; sõidame kodumaale, laev sadamas juba ootamas. Riietasime paremini ja juukselõikaja korraldas meie pead ning kõhnad näod kaua aja tagant ristiinimestele sarnaseks. Astusin sisse väikesesse kaubapoodi, et reisuks varustada ennast suitsupoolisega. Ühtlasi tahtsin muid tarbeasju osta. Leti taga oli müüjanna kummargil ajalehe üle. Peale minu ei olnud poodis teisi ostjaid. Nii pea kui poodnik pea tõstis, tundsin temas Mariette'i. Ta oli kehast täienenud ja pisut kahvatumaks jäänud, muidu aga endiselt rahutu pilk mustais silmes, teravhuuleline suu naerul.

Ta ei tunnud mind. Oli ju minust ainult vari järele jäänud. Küsis mu soovi järele. Kuuldes mu häält võpatas ta. Silmitses mind uurivalt. Ma naeratasin.

„Teie ei tunne mind enam, Mariette?“

„Nüüd tunnen. . . Teil oli nähtavasti õnn kõrtsi keldrist tookord pääseda?“

Ta näis mõtetes olevat. Ma vastasin.

„Pääsesin, nagu näete, peale selle, kui teie mulle kinkinud olite selle märgi siin silma peal. Nüüd lähen kodumaale.“

„Siis oli võitlus. . . Sellest võitlusest ei olnud meile kasu,“ sõnas ta kurvalt, „nüüd on rahu. . . meie seisame siin vastamisi ja ei mõtlegi üksteist põmmutama hakata, imelik.“

Ta naeris, aga see naer ei olnud enam endine, kõlav ja vaimustav.

„Kuhu jäid Teie isa ja õde, Mariette?“

„Ma ei ole Mariette, mu härra ja see ühesilmaline vanamees ega tema tütar pole minu omaksed. Olid poolakad. Nad tabati varsti peale selle; vanamees poodi üles, kuhu ta tütar jäi, ei tea ma.“

Ta andis mulle nõutud kauba. Ma tahtsin lahkuda.

„Oodake pisut! Ma annan Teile ühe asja tagasi, mille tookord ühes portfelliga võtsin.“

Ta ruttas teise ruumi. Tuli tagasi, mu hõbedane paberossi portmonee käes, „näete, seesamane siin.“ Mariette'i järel tippis väike tütarlaps.

„Teie tütreke?“

„Jah. Mees langes Verduni all. . .“ Ostjad ilmusid poodi. Ma lahkusin. Veel läbi akna nägin teda askeldamas leti taga ja tema kõrval ta tütrekese käharpead. Poesildilt lugessin Margareete Berg'i nime.

Nii lugu minu haavamisest.“

Leitnant lõpetas. Ta avas hõbedast portmonee ja võttis paberossi. Kõik silmitsesid uudishimulikult seda haljast toosikest, mis oli olnud noore naisterahva käes, kes oli salakuulaja.

Öömajalised.

Rud. Alas.

Miku nime kandis küla otsmine talu; kuna Künka talu, mõnikümmend sammu eemal, naabruses asus.

Naabrute vahekorid oli hea, olgugi, et Miku-rahvas põlised talupidajad, Künka omad aga alles hiljuti sinna olid asunud.

Mõlemis taludes olid pea ühevanused, mehelemineku ealised, peretütred. Miku Liisit tundsid ümberkaudsed kui jõukat peretütart, kes isegi mõne aasta linnas koolis käinud ja võib olla selle tagajärjel ka talu tööddest eemale hoidis. Künka Leenit paljud ei tunnudki; ta oli tagasihoidlik, vaikse iseloomuga, kuid töökas neiu.

Ehk küll Miku Liisi rikas, koolitatud ja temal ilustki puudust polnud, ei leidnud ta ümberkaudsete noormeeste poolehoidu. Ta

oli ära hellitatud, turtsakas ja kiusakas. Miku-rahvas ise aga seletasid, et nende Liisil sagedasti kosilased käia; nemand aga ei tahtagi oma tüdarta talupoisile anda. Need jutud olid muidugi enese kiituseks lendu lastud. Liisil ei jäänud aga muud üle, kui kaugemal õnne katsuda. Tema käis sagedasti naabri vallas ja isegi naabri kihelkonnas pidudel, otsides tundmatute seast austajaid. See ka õnnestaski. —

Juba paar kuud pidas ta ühe naabrikihelkonna perepõjaga kirjavahetust ja asi oli nüüd juba nõnda kaugel, et tänavu jõulu kihlusi võis oodata.

Liisi vanemad polnud aga veel tulevast väimeest näinud. See oli otsekohene noormees, kes ehalkäimisi vihkas, pealegi oli kaugel

maa nende vahel sagedate kooskäimiste takistajaks.

Nüüd mõne päeva pärast on aga ka isal ja emal võimalus tütre tulevast näha ja neile oma õnnistust anda. Sellepärast see askeldamine, puhastamine ja tuulutamine, mis nädal enne pühi juba algas. Miku peremees veristas vasika, tappis paar oinast, pruulis õlle, valmistades nagu suurte pulmade vastu.

Kosilane oli juba reede õhtuks lubanud Mikule sõita, et siis, kui kaubad koos, jõulu laupäeva hommikul õpetaja juure minna.

Künkal oli aga elu harilik. Leeni vuristas hilja õhtuni vokki, sealjuures õpetas väikesele õele jõululaule, kuna ta kosilase tulekust undki ei võinud näha.

Sealt versta kümme eemal elas Toomas oma naise ja kolme lapsega, kes tänavu kevadel sinna, asuniku kohale tulnud. Ta oli umbes 45-e aastane, vähese jutuga ja pisut kohmetu mees. Näo järgi võis teda siiski vähe nooremaks lugeda.

Tänavu jõulu reede sõitis Toomas linna jõulukraami tooma. Seekord pidi ta selle reisi üksi tegema, sest naisel oli kodus pühade talitusi ega olnud aega kaasa minna. Toomas pidi linnast tooma kõik, mis ka naisel vaja oli: poistele pluuseriided, plikale kleidiriide, naisele pearätiku, majapidamise tarbeid, nagu suhkrut, riisi, kohvi, pränikuid, jõulupuuküünlaid j. n. e. Omale ei unustanud ta muidugi pühade märjukest ja tubakat osta; peale selle oli hädasti veel uut talvemütsi vaja.

Toomal ei olnud aga linnateed veel hästi teada. Olgugi, et ta suvel paar korda seda teed käinud, ei olnud sellest suuremat kasu, sest talveteed viisid mitmest kohast üle põldude ja heinamaade. Sellest ka tuli, et Toomas linnast tagasisõidul teeääre öömajale pidi jääma. Selleks omakorda põhjust andis „rukkiõli“, mida ta kaunis ohtrasti tagasisõidul tarvitanud ja mille mõjul ta õige tee kaotas, jõudes Miku talu õue.

Et Miku Liisi, veel enne kosilase tulekut, väheks ajaks naabri talusse, Künkale, oli läinud, siis arvasid Miku vanad, et see kosilane ongi. Kes muu võis neile jõulu reede õhtul hobusega sõita.

„Kas teie eksijale öömaja lubate?“ küsib Toomas Miku peremehelt, kes rehealt parajasti välja tuli.

„Küll mina hobusele öömaja leian, kuhu Liisi aga teid paneb, sellest ma ei tea“, — vastab peremees lahkelt. Toomas ei teadnud ega võinud mõteldagi, et teda kosilaseks peetakse, kuna Miku-rahval, kes väimeest enne ei olnud näinud, raske oli aru saada, et see tõepoolest eksinud teekäija, mitte aga kosilane ei ole, sest et niisugusel puhul võõras kohe oma sihti ja

mõtteid ei avalda, vaid niisama ääri-veeri mööda ühest kui teisest asjast püüab juttu teha.

Ka perenaine on elutoa uksele ilmunud; ta pühib rätiku nurgaga silmi. Toomas arvab, et see on Liisi, läheneb perenaisele ja kor-dab palvet.

„Mis nüüd minul vanainimesel lubada; üks ole see Liisi asi. Olete muidugi väsinud ja külma võimuses, aga küll Liisi teid soojendab,“ ütleb perenaine üllahkelt naeratades.

Nüüd ei saanud Toomas aru, kas see ilmsi, või näeb ta und. Paljugi kordi on temal öömajal tulnud olla, kuid niisugust juttu pole ta veel kunagi enne kuulnud, et võõras naisterahvas, kes jutu järgi noor inimene, temasugust vanameest soojendama hakkab.

Perenaine läks tuppa, et vana vihta otsida, millega võõra kasukalt lund maha pühkida.

Vahepeal tuleb teenija-tüdruk laudast, lüpsik käes. „No see on kindlasti Liisi,“ — arvab Toomas ja avaldab oma palvet ka sellele. Tüdruk vaatab uurival pilgul Toomale näkku, sosistab siis omaette: „No on aga nääsakas ja niisuguse pärast maksis igapäev suurustada, ikka ilus ja rikas, ilus ja rikas.“ Ütleb siis Toomale: „Ei ole teenijal midagi lubada, hea kui omalgi ulualune.“

Perenaine pühib hoolega lume Tooma seljast ja palub teda tuppa astuda. Teda juhataakse taha tuppa, kus isegi pehme mööbel, laud kaetud valge linaga ja postkaardid korralikult lauale asetatud.

Toomas näeb, et siin ikka korralikkude inimestega tegemist, kes temaga esialgul vähe nalja heitnud ja palub siis perenaist, et see tema kraami reelt kusagile kõrvale paneks, võivad ju reheall loomad kahju teha.

Toomas jäi üksi tahatuppa. Ta mõtleb: „Mis läheb minul naisemehel Liisi soojendamine korda, kui niigi soojas toas olen.“ Võtab siis pintsaku ja vesti seljast, paneb need lauale, postkaartide kõrva kisub vildid jalast, viib ahju ääre takenema, kustutab lambi, heidab sohvale ja magab.

Perenaine on sületäie Tooma jõulukraami tuppa toonud. Tema sai aru, et see kraam oli neile määratud, mida omakorda Tooma palve pidi kinnitama. Ta on parajasti kraami lahtitegemisega ametis, kui peremees tuppa astub.

„Ütle veel, et tütrest kasu pole, näe siin on toodud sinule päris uus kängrunahast talvemüts ja veel kaks pluuseriit; minule on kleidiriie ja pearätik, kuna ta peale selle veel hulga muud kraami on toonud,“ — ütleb perenaine. Siis ajab ta peremehe Künka talusse Liisit koju kutsuma, kuna ta ise tahatuppa läheb, et mõni sõna väimehega juttu puhuda.

Ust avades näeb ta, et tuba pime ja kosilane sohval magab.

„Sa heldekene, temal pole ju patjagi pea all.“ — Läheb toob voodist Liisi kriitvalge pööriga padja, kergitab Tooma pead ja paneb padja pea alla, toimetades hellalt ja õrnalt. Ta oli arvamisel, et kosilane väsinud ja puhkust vajab. Sellepärast ei seganud ta võõra und, vaid tuli ettetuppa tagasi.

Vähe aja pärast oli ka Liisi isaga naabritalust, Künkalt, koju jõudnud. Ema näitab ka tütrele, mis kosilane ligi toonud. See lööb omakorda rõõmustades käsi kokku ja sosistab omaette: „Minu kallis August!“ Siis avab ta toaukse, kus Toomas magab, astub kiki-varul sohva juure ja surub pimedas toas magaja Tooma huultele kolm valju musu. Nüüd tuli Liisi ettetuppa tagasi, et emale toitude valmistamise juures abiks olla.

Liisi kosilane oli juba külasse jõudnud. Ta läks nagu saatuse tahtmisel enne aga Künka talusse, et võõraste inimeste käest veel mõnesuguseid teateid Miku rahvast välja uurida. Kui ta tuppa oli astunud, teed lähemasse külasse küsis ja kaebas omal külmal olevat, paluti teda ahju ääre istet võtta. Seal alustab ta juttu ühest ja teisest — ilmadest ja halbadest teedest ning viib siis jutu viimaks ka selle küla noorsoo peale. Nüüd selgub, et Mikule täna juba kosilased läinud. Siin pidi asjal kindlasti tõsi taga olema, sest peremees olla ise käinud tüdriku ära kutsumas ja öelnud, et kosilane juba ammu Mikul ootab. Ta kat-

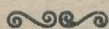
kestas jutu ja mõtles: „Kui Liisi mind on nina-pidi vedanud, ei lähe ma Mikule, palun siia öömaja ja sõidan hommiku vara koju tagasi.“

Noormees paluski öömajale. Ta ütles, et tunda ennast vähe haiglasena ja arvab paremaks sooja tuppa jääda ning hommikul reisi jatkata. Ka Künka-rahvas nägid, et võõras tõepoolest näost kahvatanud ja temal mõnesugune häda peab olema.

Peremees ajas hobuse ulualla. — Toit pandi lauale. — Ja kui noormees ühes perega lauas istus ja kui ta Künka Leeniga juttu ajanud, tõusis mõte, kas ta siin oma kosjateed ei lõpetagi. „Ja kui ma siit omale perenaise saan, ei teata ju meie pool, et see õige pruut ei ole, kelle pärast välja sõitsin.“ Ta kogus end, võttis südame rindu ja rääkis avalikult, kuhu ta sõita tahtis, ja et nüüd teda petetud on. Siis seletas ta põhjalikult, kes ja kust pärit on ning lõpuks küsis pool arglikult, kas ta ehk siin ei võiks oma kosjateed lõpetada.

Mikul on laud juba piduõhtu kohaste toitudega kaetud. Liisi võtab lambi, et kosilast sööma kutsuda. Ta avab ukse, kiljatab, pillab lambi põrandale, pahvatab nutma ja hüüab: „Isa! Ema! Keda olete teie minu kosilaseks pidanud! — Niisugune hirmutis magab minu toas — ja temale olen ma suud annud!“

Jõululaupäeva hommikul sõidab Künkalt noorpaar õpetaja juure, kuna Miku talu õuest Toomas oma hobuse ja reega teele keerab, jättes Liisit veel mitmeks aastaks kosilast ootama.

Kaks sonetti.

K. Sass.

24. II. 24.

1.

Kuus aastat möödud — lapsel anti elu.
Kui valgusrüütel tõusid ilma sa,
Mu armastud, mu kallis kodumaa
Säält läbi pime surmavarju oru.

Siis sammusid, et luua endal kodu,
Mis kindel seisab kõigist võitmata.
Ent tõusis hoone siis — mu Eestimaa:
Mu ilm, mu noorusveretilke ilu.

Kui muinasjutt mu kõrvu kostis hüüd:
„Ju valmis sai su algtöö ehit' koda!“
Siis tervita' ma tahtsin oma kodu,

Kuid verest seljas nõretav mul rüüd,
Ka verest märg on minu võitlusoda,
Vast rüvetab see minu kallist kodu?

2.

Nüüd haavad kinnind kehas, kuivand veri.
Ei enam rüvetud saa sinu pind;
Mu kodumaa, sa vaba, paisub rind,
Sest soovid kõigi soojad sulle peri.

Ka kuule sa, kuis rõõmul hõiskab meri:
„Oh Eesti rahvas, kodu kutsub sind!“
Ja paisnud rinnal hüüab künnilind:
„Veel kaugel tuksuv Eesti rahva veri,

Te Eesti kaunid tütreid, vahvad pojad,
Te koju tulge! Kutsub teid ju Eesti
Siin harima nüüd oma kodupõldu.“

Teid võt'vad Eesti püüan uksele koidad,
Nüüd tulge kõik! Nii hüüab laulik Eesti.
Kõik Eesti lapsed kaugel, tulge koju!

Keegi ei jäta jõuluks omandamata Vigastatud Sõjameeste Ühingu loterii piletit, mis
500.000 marka

ja teisi suuremaid summasid võita töötab.

Pilet maksab 100 mk., kupong — 25 mk.

1. detsember.

Õõ pimeduses üle piiri kogud hiilised —
üks teisest tumedam.
Revolver laskevalmis, taskus puss ja hinges
veremõte. . .

Ei tea mispärast nemad kandsid lootust lap-
sikut,

et Eesti vaba poeg —
neid mõrtsukaid veel aitab kinnitada randa,
autasuks, et saaks tunda kommissari kanda. . .

Kui saabus hommik, oli udu, tänav porine. —
Ilm nagu neile sai.

Hüään tuli pimeduses, sõõrmed laiali
ja haistis verd. . .

Tõusvat päeva paha aimamata tervitati,
läks tööle tööline.

Teel teda tabas palgalise äraandlik kuul.
Kodus ootas naine, valust kokku kiskus huul.

Niipea kui kuuldus sõdurite samme tugevaid,
siin-seal veel üksik pauk —

siis palgaliste bande jooksis. Jälle oli —
röövel redus. . .

Sompus udu lahkus. Ilm selgus. Päev valge
algas.

Must mure mööda läks.

Sündimatult suri kommissari paradiis.

Jälle kergendatult, kindlalt hingas Eesti hiis.

* *
*

Lein hinges oma paremate poegi järele.

Näol ilme sügav, tõsine.

Ja valmis vabadusel' ohverdama kõike —
veel sirgemalt kui seni, seisab Eesti.

Ja igalt poolt üksmeel siin tõuseb mäena.

—w.

Kommunistide mässukatse Tallinnas.

Kommunistide 1. detsembri verise mässu-
katse Tallinnas likvideerimisel saatis vigasta-
tud sõjameeste ühingu keskjuhatuse vabariigi
valitsusele järgmise kaastunde avalduse tele-
grammi:

„Sügava tänutundega ja austusega paljas-
tame pead vabariigi ministri, kaitseväelaste ja
teiste ametikohuste täitmisel riigivastaste jul-
tunud kallaletungimise puhul langenute põrmu
ees ja avaldame vabariigi valitsusele südamlis-
t kaastundmust.

Tunneme heameelt ning rõõmu korra
uuesti jaluleseadmisel ja kinnitame oma val-
misolekut kodumaa heaoleku kaitseks.“

Samuti hukkamõistvalt vaatas asja peale
ka ühingu Tallinna osakond, kes oma telegram-
mis vabariigi valitsusele järgmist ütleb:

„Vigastatud Sõjameeste ühingu Tallinna
osakonna juhatus avaldab oma sügavamast
kaastundmust vabariigi valitsusele mõrtsukate
ohvrina langenud teedeministri ins. Karl Kark'i
surma puhul.

Lugupeetud teedeministri Karl Kark'i ja
kõigi teiste ametikohuste täitmisel ning jultu-
nud rahvavaenlaste vastu võideldes langenute
kangelaste surm teeb kurvaks kogu rahva ki-
hid. Trööstiks olgu meile see, et kommunistide
kuritegeline kavatsus nii kiirelt ja kindlasti
likvideeritud on.“

Et mässukatse puhul langenute omastele
vigastatud sõduritele omalt poolt toetust anda,
pööras Tallinna osakonna juhatus sõjaminis-
teeriumi poole ettepanekuga saata osakonnale
nende õnnetute aadressid.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Põltsamaa osakonna esitaja A. Kalmeti kõne

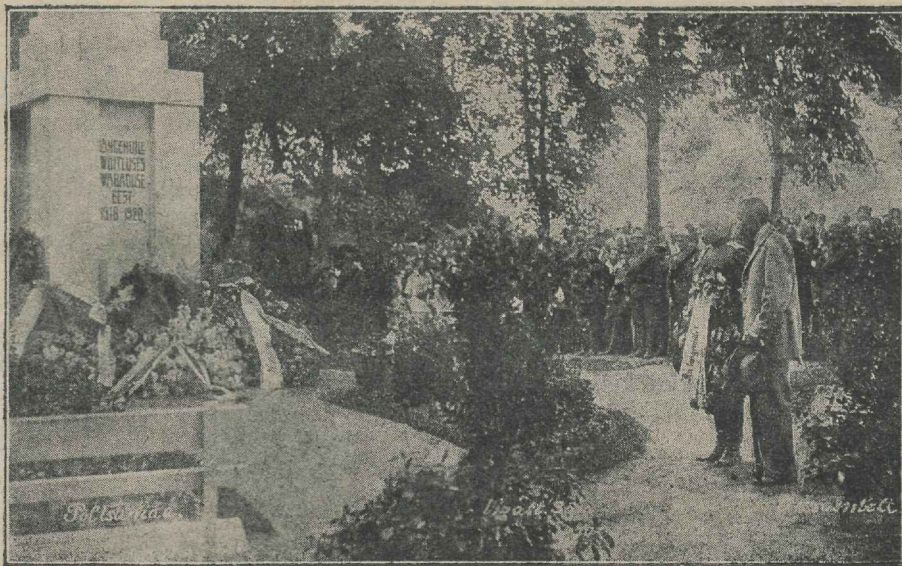
Põltsamaale langenuile mälestussamba püstitamisel 17. augustil 1924.

„Ainult see rahvas on väärt, kes ei unusta omi kangelasi.“ Nii kostavad kõrva sõnad, millel sügavaim siht.

Sõda, armastus, rahu, kannatus, pisarad ja valu kutsuvad meid tagasi astuma paar sammu vast möödunud minevikku, kus õõ varjas vabadust, ahelad hoidsid kangelasi, piits tantsis orja turjal ja sundis teda elama pimeduses, kuna käskijad prassisid orjade vere lõhnas ja nautisid sellest elulõbu. Ja siis,

„Isamaa, Sinu eest langeme; rahvas, Sinu eest sureme, et sul parem elada oleks!“ Teile, kelle kustuvaist silmist anguv pilk naeldus, kuulidest läbipuuritud, Teie verega värvitud sinimust-valge riidetüki peale. . .!

Kui invaliid, kes teiega külg külje vastas võitles; kelle kõrvalt langesite, saades ülima õnne osaliseks: isamaa ja rahva huvide eest surra! Teie mälestuseks lasen pisarail vabalt voolata — muud pole teile anda, kuna

Langenud kangelastele mälestussamba avamine Põltsamaal.

kus saabus kord hommik, mil koit tõstis tule ja pühendas päikesele teed, andis vabadusele elu. . .

Need üürikesed, kuid sügavad mälestused olgu kõigile pühad, kellel kallis on vabadus, mille eest ohverdasid ahelaist vabanevad kangelased — orjad oma ülima varanduse — elu!

Vere lõhnas, täakide kõlinal ning suur-tükkide ja kuulipildujate võiduraginal andis Eesti sõdur, isamaa vapraim poeg, oma kodule nime, kroonis maalapi riigiks — andis orjele vabaduse, kuid ise jäi vabaduse pandina sinna, kuhu püstitati piirikivi hojatusega „Sest rändaja, pole Sul luba me rahuund segada siin, see koht on puutumata püha, on võitleja töötatud maa!“ Töötatud maa teile, kes langesite ilusamat surma! Teile, kelle anguvailt huulilt kostis viimaseks pühalik hüüe:

puhtuse ja rahuümboolina kerkib valge sammas üles, mille püstitab teile tänutundelik rahvas. Ja teie sõnad, mis sosistasid vaikides teie uinuvad huuled kui langesite võitluses: „Vend, kui jõuad kodumaale, ütle, et kindlal kaljul seisab vaba Eesti — ta eest langeme“, need kroonivad okaspärjaga kogu mälestusi ja saavad tõeks, hakkavad õitsema siis, kui tõuseb Eestile uus lootus: sõjaahervaremeilt tarkav noorus, kes jätkab raugemata jõul teie segatud tööd. . . Praegu vaid pisar kroonib teist mälestust igaveseks!

Kõige sügavamale hingesoppi olete vaotatud invaliidile, kes seisab kõige ligemal teile, nii asetan lihtsa pärja teie mälestussamba alusele. Kuid, rändaja, kui möödud siit, võta peakate maha, palveta, ohverda pisar ja möödu vaikselt — see koht on puutumata püha: Võitleja töötatud maa!

EESTI KINDLUSTUSE SELTS

(end. nim. Eesti Vastastikune Tulekinnituse Selts)

asutatud 1907. a.

Valitsus:

TARTUS, Suurturg nr. 10, omas majas. Kõnetraat 1-72.

Osakonnad:

TALLINNAS, Jaani t. 11, kõn. 22-47.	VÖRUS, Aleksandri tän. nr. 34.
PÄRNUS, Endla s., " 1-75.	KURESAAR, Raekojas.
VILJANDIS, Lossi t. 14, " 1-57.	PETSERIS, Vöru tän., kõnetr. 73.
VALGAS, Säde s. " 36.	RAKVERES, Lai t. 17., " 1-10.

Agentuurid:

Teistes kodumaa linnades ja rahvarikkamates maakohdades.

Tule-kindlustus,

igasuguse varanduse tulekahju vastu kindlustamiseks.

Klaasi-kindlustus,

vaateakende ja teiste kindlal kohal seisvate klaaside purunemise vastu kindlustamiseks.

Murdvarguse vastu kindlustus.

Elu-kindlustus.

Vastu võetud riisikote eest vastutus **seltsi oma kapitalide ja riisikote teiste seltside vahel jagamisega kindlustatud.**

Kõik kindlustusvõtjad on seltsi liikmed ja ühilasi seltsi varanduse ja kapitalide kaasomanikud.

ODAVAD PRĒEMIAID, KINDEL VASTUTUS.

Lühikene ülevaade Vigastatud Sõjameeste Ühingu Keskjuhatusetegevusest 1924. aastal.

Vigastatud sõjameeste ühing on asutatud vigastatud sõjameeste poolt, et oma liigetele — vigastatud sõjameestele ja nende ning sõjas langenud ja jäljeta kaduma läinud sõjaväelaste perekonnaliigetele, kes puudust kannatavad, majanduslist ja vaimlist abiandmist otsekohe vigastatud sõjameeste läbi ja oma kontrolli all võimalust mööda teostada. Ühing seisab koos osakondadest, millel täielised juriidilise isiku õigused. Praegu on ühingu 28 osakonda. Tänavu kevadel asutati uus osakond Valgas. Edukama ja rohkem tagajärjerrikkama tegevuse tõstmiseks lopetasid oma tegevuse Saarde osakond, ühinedes Pärnu osakonnaga, ja Tiiri osakond, ühinedes Paide osakonnaga.

Üheks valitsevaks organiks kogu ühingu asjus on keskjuhatus. Keskjuhatus ülesandeks on ühingu edustamine, kogu ühingu puutuvate üldasjade ajamine, osakondadele juhtnööride andmine jne. Keskjuhatus seisab koos kongressi poolt üheks aastaks valitud liigetest. Käesoleval aastal on keskjuhatus 9-liikmeline. Keskjuhatus liigetest on kolm Tallinna, kolm Tartu, üks Haapsalu, üks Pärnu ja üks Viljandi osakonnast. Väljaspool Tallinnat elavatele keskjuhatus liigetele on teedeministerium lahkesti annud hinnata raudteesõidu piletid keskjuhatus koosolekutele ja mujale ühingu ülesandel sõitmiseks. Käesoleval aastal kuni detsembrikuu alguseni on keskjuhatus ära pidanud 20 koosolekut, kus tarutusel on olnud üle tuhande mitmesuguse küsimuse.

Tähtsamaks keskjuhatusetegevuseks oli toetuse väljaandmine ühingu tegevuse toetamiseks piirituse-tshekkide pealt võetavast ühemargalisest maksust. Nimetatud maksust on moodustatud töö-hoolekandeministeriumi juures iseäraline kapitaal, millest keskjuhatus ettepanekul antakse toetust ja laenusid ühingu ja osakondadele õpetöökodade asutamiseks, täiendamiseks ja korraldamiseks kui ka tööriistade muretsemiseks. Toetust ja laenu on antud ka üksikutele invaliididele, kuid osa laenu ja toetuse saamise palveid on kahjuks jäänud rahuldamata kapi-

taali summade vähesuse ehk kapitaali kohta maksvale määrusele mittevastavuse tõttu.

Peale otsekohe abi ja toetuse, mis ühing ja tema osakonnad oma liigetele võimaldavad, on kõige suuremat rõhku püütud panna õpetöökodade korraldamise peale, kus invaliidid võivad mitmesugust käsitööd ära õppida ja selle tõttu oma jõu- ja tervisekohast tööd teha ja ise omale ülespidamist teenida. Keskjuhatus otsekohe valitsemise alla kuulub ühingu puu- ja vitsatööstuse õpetöökoda Tartus. Et õpetöökoja jaoks pajuviitsu saada ja et neid tarvis ei oleks kalli välisvaluuta eest väljamaalt sisse vedada, rentis ühing Tartu linnalt tarvilise maa-ala, kuhu oma pajuistanduse asutas. Käesoleval aastal asutati Tallinnas ortopeedia-mehaanika õpetöökoda. See õpetöökoda on antud Tallinna osakonna valitsemise alla. Peale nende on ühingu osakondadel järgmised õpetöökojad: Tallinna osakonnal kingsepa, rätsepa ja päevapildi õpetöökojad; Tartu, Pärnu, Viljandi, Võru, Põltsamaa, Paide ja Kuresaare osakondadel kingsepa õpetöökojad.

Sissetulekute saavutamiseks on müügil rahalise loterii piletid, mille väljaloomine 1. aprillil 1925. a. Loteril on mitu suuremat võitu, nagu üks 500.000 m., üks 100.000 mk., kolm 25.000 mk. ja palju teisi. Peale selle on sissetulekuid saadud veel annetustest, kohtu trahvi- ja lepitusrahadest jne.

Ühingu kongressidel vastuvõetud otsuste ja soovivaalduste alusel on keskjuhatus invaliidide pensioni, ravitsemise ja olukorra parandamise suhtes pööranud märgu- ja palvekirjadega vastavate ministeriumide poole, mille alusel invaliididesse puutuvates määrustes ja seadustes on võimalust mööda tarvilisi parandusi tehtud. Ka pööras keskjuhatus märgukirjaga sõjaministri poole, et vabadussõjast osavõtjatele saaks autasu andmist vääriiselt jätkatud. Peale selle andis keskjuhatus osakondadele mitmesugustes küsimustes nõu ja juhatus, seadis kokku keskjuhatus eelarve ja aruande, tegi kongressi kokkukutsumiseks tarvilisi eeltöid ja ajas muid ühingu tegevusse puutuvaid asju.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Tallinna osakonna 1924. a. tegevus.

Päev-päevalt, aasta-aastalt kaob olevik minevikku. Ununevad raskused võitluspäevilt, kasvavad kokku riigi ja seltskonna kehale sõjaaastail tekkinud haavad. Sõda ja selle ohvrid ei seisa harilikul koda-

nikul kaugeltki enam esiplaanil. Tal on muidki tegevusi sellel majandusliselt kitsal ajal.

Sõjainvaliidid ise, eriti need, kelle seisukord kaugeltki hõlgav poimunud ei majandusliselt ega tervis-

liselt, ei saanud oma viletsusi ja sõjatagajärgi mitte unustada. Nende hädad olid ka vigastatud sõjameeste ühingu Tallinna osakonna hädad.

Üldtegevus

pidi seisma nende kohustuste täitmises, mida vigastatud sõjameeste ühingu invaliidide vastu oma peale võtnud. Kui heategeline organisatsioon, teab ühingu, et kellegi seisukorda ei saa parandada ilma majandusliste abinõudeta. Kust sissetulekuid leida? küsitakse iga uue algatuse juures, mis invaliididele abi võimaldama peaks.

Missugune aga oli olukord sissetulekute poolest?

Üldiselt võime öelda: allikad, mis varematal aastatel osakonna kassat täitsid, on kokku kuivamas. Osakonnale antud toetuste ja annetuste summad on tuntuvalt vähenenud.

Tasakaalu alalhoidmiseks oli Osakond sunnitud muid, kindlamaid sissetulekuallikaid otsima, oma tegevust enam reaalsemale alusele rajama, kui on seda ligemise kaastundlik süda. Tuli otsida teid, kuidas o m a a b i läbi vigastatud sõjameeste seisukorda kindlustada.

Sellega siis tuleb Osakonna üldtegevust liigitada eeskätt kahte ossa: esiteks sissetulekute muretsemine ja teiseks Ühingu otsekoheste eesmärkide teostamine.

Nende mõlemiga oli tegemist

Osakonna juhatusel.

Aasta algusest kuni 1. detsembrini pidas ta ära 51 koosolekut ja tegi 1310 otsust, nii et keskmiselt iga koosoleku peale umbes 26 otsust tuleb. Korraldusi koosolekuid peeti iga neljapäeva õhtul k. 5 alates ja need kestsid mõnikord ka kella 12 öösel.

Sissetulekud ja väljaminekud, need on küsimused, mida mitmet moodi arutati. Esimesi saadi õpetöökodadest, pidudest, korjandustest, loteriidest, annetustest jne. Et õpetöökodade ülalpidamine Osakonnalt suuremat jõukulu nõudis, siis tutvuneme nendega üksikasjalisemalt allpool.

Viimast liiki sissetulekute muretsemiseks oli juhatusele abiks

pidutoimkond.

See pidas oma koosolekuid kord nädalas ja sagedamini. Aasta algusest on korraldanud kuni 1. detsembrini 10 pidu, 1 perekonnaõhtu, 3 loterii-allegriid, 1 karbikorjanduse rännamärkide müübiga ja suvel 4 väljasõitu rohelisse. Pidudest ja loteriidest saadi 170.755 mk., korjandustest 139.941 mk. Võrdlemise eelmiste aastatega on siin tuntuvat tulu vähenemist märgata, mida osalt valitseva majanduslike kriisi, osalt juhtivate halbade ilmade arvele tuleb kirjutada.

Kantselei ja arvepidamine.

Jooksvat asjaajamist, kirjavahetust ja arvepidamist toimetasid raamatupidaja ja asjaajaja. Et raamatupidaja ühtlasi ka abiesimees on, siis võidi alati kiirelt vähema tähtsusega ehk juhatuse poolt otsus-

tatud asju korraldada ja täita. Need andsid liigetele ja ka teistele igasuguseid teateid ja juhatusi, mis osakonna asjaajamisega seotud.

Kantselei on S. Tatari t. 3, avatud k. 9—5.

Kõigi osakonna ettevõtete ja töökodade arvepidamine on koostatud raamatupidaja kätte.

1. oktoobril oli Osakonna äriseis järgmine:

Vigastatud sõjameeste ühingu Tallinna osakonna äriseis 1. oktoobriks 1924. a.

Arve nimetus.	Aktiva.	Passiva.
1. Kassa arve, sularahas	102.457.30	—
2. Jooksev arve Tallinna linnapangas	10.979.50	—
3. Jooksev arve Eesti Rahvapangas	31.122.48	—
4. Jooks. arve l/k. J. Pitka ja Pojad	127.028.—	—
5. Tähtajaline hoiusumma Eesti Panga Tall. osak.	350.000.—	—
6. Kauba arve	66.887.25	—
7. Toetuslaenude arve	341.116.50	—
8. Välisraha ja väärtpaberite arve	2.102.—	—
9. Debitoride arve	807.230.15	—
10. E. Rataspea kahtl. võlg	17.800.—	—
11. Arnold Susi puudujäägi arve	500.—	—
12. Inventaari arve	463.976.25	—
13. Üleminev. summade arve	14.110.—	—
14. Kingsepa materj. arve	139.263.50	—
15. Kingsepa toodangu arve	325.888.—	—
16. Rätsepa materiaali arve	425.096.15	—
17. Rimesside arve	72.000.—	—
18. Kreditoride arve	—	576.028.70
19. Kapitaali arve	—	4.825.460.05
20. Jul. Ermanni kautsjoni arve	—	50.000.—
21. Päevapildi õpetöökoja kassa arve	5.776.—	—
22. Päevapildi õpetöökoja materiaali arve	55.614.67	—
23. Päevapildi õpetöökoja sisseseade arve	255.541.—	—
24. Osak. majaostu arve	6.259.000.—	—
25. Riikl. toetuslaenu arve	—	3.000.000.—
26. Obligatsioonide arve	—	1.100.900.—
27. Vekslite arve	—	321.100.—
Bilanss	9.873.488.75	9.873.488.75

Revisjonikomisjon.

Selles on 5 liiget. Peab oma koosolekuid tarvidust mööda. Mõni komisjoni liigetest viibib enamasti igal juhatuse koosolekul, et tegevusega alati tuttav olla.

Osakonna koosseis.

1. detsembril oli osakonnal 620 pärisliiget — invaliidi, 22 lihtliiget — langenud sõjaväelaste perekonna liigetest ja 22 toetajat liiget.

Peab tunnistama, et uute liigete juuretõmbamises, organiseerimises, pole suudetud kõike seda ära teha, mis juhatuse tegevuskavas ette nähnd. Loota on, et lähem aeg siin parandust toob.

Hoolekande korraldus.

Mitte ühegi juhatuse korralise koosoleku päevakorrast ei ole puudunud punkt „toetuste ja laenude“ üle. 11 kuu jooksul on sarnaseid küsimusi otsustatud 453 korda, kusjuures palujaid otsekohe rahuldati, ehk nii korraldati, et palve teiste asutuste poolt võiks täitmist leida 395 korda, kuna mitmesugustel põhjustel (palve vähe põhjendatud, raha puudunud, ei kuulunud osakonna ülesannetesse jne.) palved rahuldamata jäid 58 korral.

Suuremaid summe on nõudnud puudustkannatajatele liigetele

abiandmine.

Abi ehk toetust on antud rahas, puudes, jalatõudes, riietes ehk mõnel muul viisil kas ühekordselt ehk korduvalt.

Käesoleval aastal on välja antud toetusi rohkem kui kunagi varem. Isegi on mindud kaugemale üle eelarve. Nimelt kavatseti 1924. a. toetusena liigetele välja anda Mk. 300.000.—, on aga tegelikult 9 kuu jooksul 174 isikule juba 372.832 marka välja makstud. Kui toetuseandmine endisel viisil edasi kestab, siis ulatab aasta lõpuks toetuste summa üle 400.000 marga.

Otsekohe toetuse määramise kõrval on tähtsamaks abiandmise viisiks ajutises kitsikuses viibivatele liigetele

toetuslaenude andmine.

Laenusid antakse välja liigetele ilma protsentideta, osade kaupa tagasimaksmisega. Aasta algul võis ühele liikmele toetuslaenu välja anda ilma vastutusega kuni 3000 mk. ja kindla vastutuse peale kuni 10.000 marka. Peakoosolek tõstis seda ülemmäära. Nüüd võib ilma vastutusega laenu kuni 10.000 margani ja vastutuse peale kuni 30.000 margani laenu liigetele välja anda. Aasta algul oli toetuslaenusid väljas 88 liikme käes 196.671 marka. 9 kuu jooksul tuli 88 laenusajaat juure, nii et 1. oktoobriks oli laenusid väljas üldse 341.116 m. 50 p. Paljudele laenusajatele, kelle aineiline seisukord ei olnud paranenud, tervis ja muud elutingimised aga halvemaks läinud, tuli sagedasti väljaantud laen abirahaks määrata.

Peale ainelise toetuse tuli tarbekorral osakonna liigetele ja ka teistele invaliididele nii õelda

vaimlist abi

anda. Nõuanded pensiooni saamises, palvekirjade kirjutamine mitmesugustele asutustele ja teinekord ka terve asjaajamine abitumas seisukorras viibija invaliidi eest võeti osakonna peale. Sarnaseid suusõnalisi ja ka kirjalikke nõuandeid pole küll registreeritud, sest seda on muuseas tehtud, kuid siiski on

see töö osakonna tegelastelt kaunis tuntavat jõu- ja ajakulu nõudnud.

Silmaringi laiendamiseks ja kasulikuks ajaviiteks võivad osakonna liikmed tarvitada

raamatukogu.

Aasta algusest kuni 1. detsembrini oli raamatukogu avatud igal teisipäeval ja reedel, õhtul kl. 5—8 95 korda, peale selle on üksikutele juhitumistel ka muul ajal liigetele raamatuid välja antud.

Üldse on kogus praegu 422 eestikeelset köidet ja paarkümmend vene- ja saksakeelset tööd, koguväärtuses umbes 50.000 marka.

Mineval kuul annetas hr. riigivanem dr. Akel osakonna raamatukogu heaks Mk. 20.000.—. Praegu on kogu uute teostega täiendamine käsil.

Raamatuid antakse tasuta lugemiseks välja osakonna liigetele ja nende perekondadele. Üldiselt võib raamatute tarvitamist elavaks pidada.

Raamatukogu kõrval on võimaldatud osakonna kantseleis liigetele ajalehtede ja ajakirjade lugemine, kuna erilise lugemislaua sisseseadmine teoksil on.

Käsil on praegu ka invaliidide kooliealistele lastele tasuta

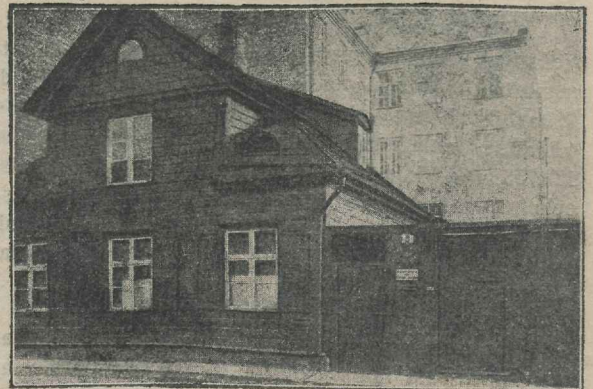
viulimängu õpetuse

korraldamine ja lastevanematele sellekohased üleskutsed välja saadetud. Õpetust saaks andma konservatooriumi õpilane — vabadussõja invaliid.

Tähtsamaks sündmuseks niihästi osakonna kui ka terve vigastatud sõjameeste ühingu ajaloos on tänavu Tallinna osakonnale

kinnisvara omandamine.

Tarvidus oma maja järele oli osakonnal juba ammu, kuid viimasel ajal läks see eriti teravaks. Oli ju osakonna ruumide, Narva mnt. nr. 9, majaperemees juba varemaltki osakonda kohtutele püüdnud tänavale tõsta, nüüd aga ähvardas üüriseadus oma jõu kaotada ja töökodade saatust tõotas täbaraks minna. Ei või ju õpetöökoda maksta sarnast üüri, mida pakuvad kõrtsipidajad! Pika otsimise

Maja S. Tatari t. 3.

PÕHJA PANK A.-S.

TALLINNAS. Suure Karja tän. nr. 20, oma maja.

Telegrammi-aadress: „Põhipank“.

OSAKONNAD: TARTUS, VILJANDIS, VÖRUS, ABJAS ja TÜRIL.

Avarad laduruumid Tallinnas, Uuel tänaval nr. 32/34
:: kaupade mahutamiseks. ::

Panga varakambrites Tallinnas ja Tartus teraslaekad
(Safes) väärtuste ja dokumentide hoiuks kolmes suu-
:: ruses välja üürida. ::

Ühendused kõigi kodumaa kui ka kõigi suuremate
:: linnadega väljamaal ::

Pank maksab hoiumsummade pealt 7¹/₂ — 12⁰/₀ aastas, kannab maksuta raha üle teise linna, kus pangaosakonnad, ning toimetab kõiksugu pangaoperatsioone kodu- ja väljamaal.

Pianinos
von
Römhildt - Weimar

KUNSTWERKE
allerersten Ranges

12 goldene Medaillen und 1. Preise von Liszt, Bülow, d'Albert wärmstens empfohlen, Anerkennungsschreiben a. allen Teilen der Welt.

EUGEN BRANDT

Muusikatarbete äri

Asut. 1873. a.

Tallinn, Pikk tän. 29

Postkast 91

Kõige suurem ja täielikum nootideladu Eestis

Igasugune muusikakirjandus. Grammofonid ja plated ilmakuulsast „ODEONI“ ja teistest vabrikutest.

Alati ladus rikkalikus valikus kõige paremini välja töötatud: viiulid, tšellod, mandoliinid, balalaikad, gitarid, puust ja metallist puhkpillid. Igasugused muusikariistade tarbed; alati värsked keeled I-ses headuses kõiksuguste keelpillidele.

Järgmiste ilmakuulsate firmade ainuesitaja Eestis:

Rud. Ibach & Sohn, Barmen;
Römhildt, Weimar

tõsine pärl klaveritehitus-kunstis, võistluseta väljatöötamise poolest.

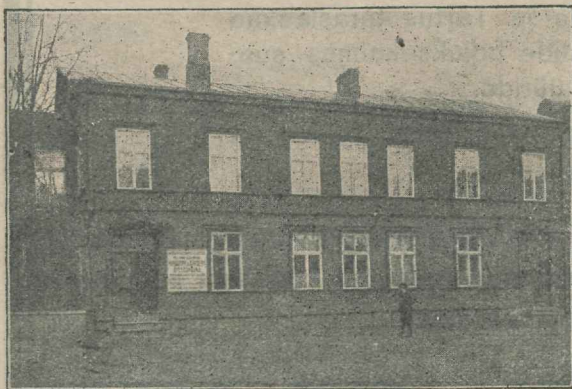
Väljestellimised täidetakse korralikult ja kiirelt, ladus puuduvad noodid saavad soovi peale välja tellitud. Järelepärimistele palutakse postikulud juure lisada.

peale jäädi lõpuks S. Tatari t. nr. 3 maja juure peatama, tehti eelleping ära ja erakorraline peakoosolek 25. juunil andis luba maja 6.200.000 marga eest ära osta.

Tänu vabariigi valitsusele, saadi riigilt laenuks 3 miljoni marka. Praegu on maja ostuleping kreposteerimisel. Maja peal on osakonnal kohustusi ühes riiklise laenuga kokku 4.422.000 marka.

Kui võlad tasuda suudetakse, tuleb vabale krundile uue maja ehitamist alata. Peakoosolek kohustas juhatust juba sellekohaseid eeltöid tegema hakata.

Praegu on oma majasse mahutatud osakonna kantselei ja ühingu mehaanika-ortopeedia õpetöököda.

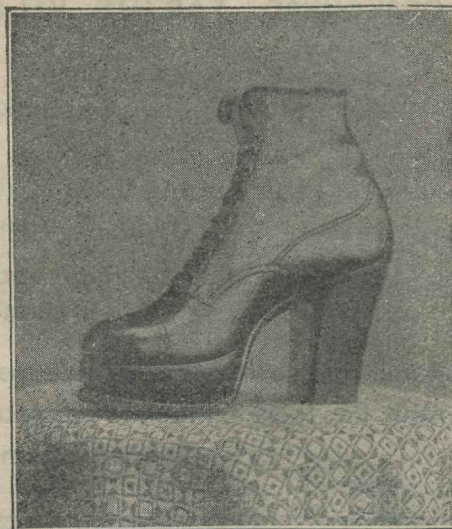
Kingsepa ja rätsepa õpetöökojad Narva mnt. nr. 9.

Muusikakoor.

Osakonna puhkpillideorkester, kus on praegu 20 mängijat, esines aasta jooksul kõigil suurematel avalikkudel pidustustel, osakonna oma pidudel ja väljasõitudel. Orkestrile täiendati ja uuendati mänguriistu ja noote. Orkester on lauljate liidu liige.

Kingsepa õpetöököda.

Töötab 1. jaanuarist 1920 alates. Aastate jooksul on õpetöökoja klientide ringkond enam-vähem

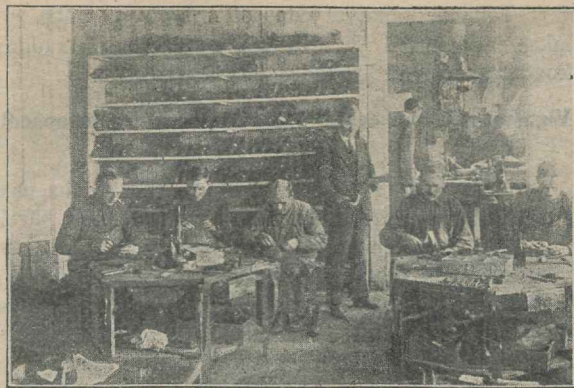
Proteessaabas.

Kõige kasulikum tervisele ning taskule on loomulikult laialt tuntud tubakas

«Kasulik»

$\frac{1}{4}$ nl. 120 mk.

A.-S. «Laferme» Tallinnas.

Kingsepa õpetöökoda. Osa valmistusruumist.

kindlaks kujunenud, mis tema, nii öelda „sissesõmises“ tunnistust annab. (Tõid tuuakse isegi kaugeimatest linnaservadest ja Nõmmelt.) Tööde iseloomu määrab ära meie jalanõudeturg. Peale sõda hakkas laialdaste krediitide abil mehaaniline (vabrikud) saapatööstus ülesmäge ronima ja jõudis paar aastat tagasi tipuni, kus üliproduktiooni tõttu halastamata võistlus tekkis ja kaupa alla omahinna turule lasti. Osakonna õpetöökoda oli paratamatult sunnitud oludega rehkendama ja selle tõttu näemegi esiplaanil parandustöid, kuna uute jalanõude valmistamine võrdmisi vähene on.

Erialana osutub vigastatud jalgadele protees-saabaste valmistamine.

Õpetöökoha ruume saadi tänavu veidi laiendada, kuid avarateks ei või neid praegugi pidada ja juhatus mureks olgu siin esimesel võimalusel abi leida.

Ametis on praegu 1 juhataja, 1 meister, 1 instruktor, 1 juurelõikaja, 1 pealsetegija, 4 vanemat töölisi ja 10 õpilast. Õppimise lõpetavad lähemal ajal 3 invaliidi.

Rätsepa õpetöökoda

on osakonnal olemas 1. oktoobrist 1920. a. saadik.

Tänavu on kuni 1. detsembrini valmistatud mitmesuguseid erariideid 214 tellimise peale. Siin on

Osa õmblemisruumist.

töö hulk minevase aastaga peaaegu tasakaalus. Tuntuvalt kasvanud on aga vormiülkondade valmistamine mitmetele riigiasutustele. Suurem hulk viimastest tööd on vähempakkumise teel õpetöökojale saadud. Nii tõuseb valmistatud vormiriide komplektide arv üle 1200, millest eriti nimetada oleks: piirivalve valitsusele tellim. 260 ülikonda, raudteevalitsusele 548 ülik. jne. ning peale selle üle 1000 üksiku riide (palituid, püksid, vestid jne.).

Riigiasutuste poolt on tööd üldist rahulolemist leidnud. Kui olukord ei muutu, on lootusi ka tulevikus sel alal kestvat tööd leida.

Tänavu saadi õpetöökojale keskjuhatus kaudu 200.000 marka laenu, millega riiet ladusse tagavaraks muretsetakse, et võimalik oleks laiemat tellijate hulka rahuldada.

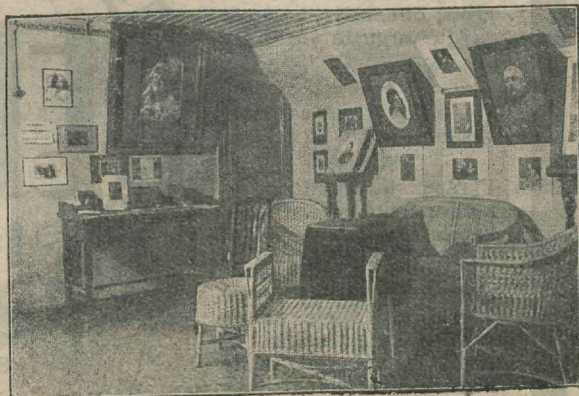
Riiete väljaandmisruum.

Praegu töötavad õpetöökojas 2 meistrit, 1 asjaajaja, 4 õpilast ja 4 alalist töölisi, kuma abijõude tarviduse järele palgatakse.

Päevapildi õpetöökoha

omandas osakond tänavu Pikal tän. nr. 49. Seal oleva töökoja sisseseade osteti ära. Ruume laiendati ja remonteeriti põhjalikult.

Nüüd tehakse seal igasuguseid päevapildistuse alal ettetulevaid töid: ülesvõtted loomuliku ja kunst-

Vastuvõtteruum päevapildi õpetöökojas.

Ateljee.

liku valguse juures, ateljees ja väljaspool; portreed, grupid. Võttes töökodadest, asutustest, ehitustest, maakohadest jne. Valmistatakse suurendusi ja vähendusi, asjaarmastajatele ilmutusi ja kopeerimisi.

Praegu on töötamas 1 meister-juhataja, 1 inspektor ja 8 õpilast. Ruumipuudusel ei saadud rohkem õpilasi vastu võtta. Õpeaeg kestab 3 aastat. Õpilased saavad peale 3-kuulist prooviaega vastavalt vilumusele kindlaksmääratud abiraha.

Et õpetöökoda praegusel kujul alles tänava töötama hakkas, et tänava võrdlemisi kulukas remont tehti, et tänavune majanduskriis on ülesvõtete arvu üldse vähendanud, et õpilased alles vilumata, tuleb osakonnal, aasta lõpuarveid tehes, vast juure maksta.

Tahame loota, et edaspidi ots-otsaga välja tul-lakse ja õpilased — invaliidid oma tööalal laialdasi kogemusi võivad lahkudes kaasa viia.

Vigastatud sõjameeste ühingu mehaanika-ortopeedia õpetöökoda.

Mõte sarnast töökoda asutada tekkis juba paar aastat tagasi. Erilist tarvidust tundsid tema järele invaliidid, kes kunstlikke kehaliikmeid — proteese vajasisid. Sellep. arvati, et tuleks asutada eriline töökoda proteeside valmistamiseks, ortopeedia-töökoda. Kuid proteeside järele on nõudmine, Eesti suurust arvesse võttes, ikkagi teatud piiridesse surutud ja kui veel meeles pidada, et keskmine proteesi iga kolm aastat ja meil töökodasid leidub, mis varem kauemat aega sel alal juba töötanud, siis pidi paratamata järeldama, et aimuiki proteeside valmistamiseks töökoda asutada — on hoonet liiva peale rajada.

Siin tulid seisukorra päästjaks appi juba varem teisel teostatud ühingu püüded: oma liigetele, sõja-invaliididele, ametit õpetada ja tööd muretseda.

Ametite õpetamiseks ja töömuretsamiseks tuleb ettevõtte juba laiemale alusele seada. Selleks leiti kohaseks proteeside valmistamist ühendada teiste mehaanikatöödega.

Asuti eeltööde tegemisele ja ühingu VI kongress võttis 1923. a. kevadel mehaanika-lukusepa-ortopeedia õpetöökoda eelarved vastu: sisseseadmise kulud Mk. 850.000.— ja tegevuseelarve Mk. 1.573.600.

ESIMENE EESTI KINNITUSE SELTS.

Peakontor: Tallinnas, Lai t. 1, oma maja. Kõnetraat 785.

Asutatud 1866. aastal.

Kõige vanem Eesti
kinnituse selts

Tulekinnitus, klaasikin-nitus, koduloomade-kin-nitus, õnnetuste, haiguste ja varguste vastu.

E. E. K. S.

võtab edasikinnitusi vastu vastastikuselt kinnitus-seltsidelt.

Varanduste kinnitused on kindlustatud seltsi oma kapitalidega ja edasikin-nitustega väljamaal.

Palume tähele panna seltsi nime ja märki, et mitte ära vahetada teiste kinnituse seltsidega.

Seltsi märk.

Agendid igas linnas ja kihelkonnas.

Kõige vanem Eesti
kinnituse selts

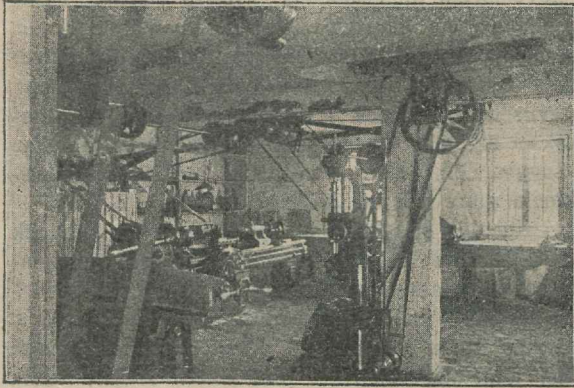
E. E. K. S.

kui ühistegeline ettevõtte ei aja taga kasusid — tema siht on oma liikmete-kin-nitajate varanduslise seisukorra kindlustamine võimalikult odava maksu eest.

Iga kinnitaja on seltsi varanduste ja kapitalide kaasomanik, kui täie-õigusline seltsi liige.

Palume tähele panna seltsi nime ja märki, et mitte ära vahetada teiste kinnituse seltsidega.

1923. a. sügisel telliti suuremad masinad — 2 rauatreipinki, raua hõõvelmasin ja puurmasin Saksa- maalt kohale. Algas vastavate ruumide otsimine. Üldise korterikriisi tõttu ei läinud korda nõuetele vastavaid ruume leida terve kaheksa kuu jooksul. Küsimus lahenes, kui Tallinna osakond omale S. Tari t. nr. 3 maja omandas.

Mehaanika-ortopeedia õpetöökoja masinateruum.

Tänavu augustikuu viimastel päevadel algasid sisseseadmistööd.

Nüüd on mehaanika alal tarvilised masinad üles seatud ja töö käimas. Tehakse igasuguseid metalli- ja elektritöid, nagu masinate, autode, mootor- rataste, aurumasinate ja -katelde, laevamootorite ja

-masinate, põllutöomasinate jne. remonteerimisi, tar- bekorral üksikuid metallitremimisi ja hõõveldamisi.

Ruume, kuhu proteeside valmistamist paigutada, ei olnud esialgu endiste üürnikkudega sõlmitud le- pingu tõttu võimalik kätte saada. Neil päevil vaba- nesid ka need ja siin algab sisseseadmine vastavalt uema aja nõuetele.

Senistest proteeside valmistajatest ollakse meil põhjendatud arvamisel, et need ei suuda ajaga sammu pidada — tööd teevad nii, nagu 10—15 aastat tagasi õppisid. Ilmasõda on aga siin täieliku pöörde too- nud, — kunagi ei ole nõudmist proteeside järele nii laialt olnud kui praegu. Meil on aga kahjuks töö tehnika endiseks jäänud.

Proteeside valmistamise tehnikat Eestis Lääne- Euroopaga ühe kõrgusele tõsta, — see on meie v. s. üh. mehaanika-ortopeedia õpetöökoja ülesanne. Et siin edeneda, tuleb paratamatult vastav eritead- lane väljamaalt kutsuda, tuleb tööd lasta arstlise kontrolli all teha. Eeltööd ongi sel alal käimas. Tubli meistri saamiseks on pööratud vastavate väl- jamaa asutuste poole. Peetakse läbirääkimisi E. Pu- nase Ristiga, et see arstlise kabineti sisseseadmise ja ülespidamise oma kanda võtaks, mis ka loodeta- vasti korda läheb.

Loota on, et siin, proteeside valmistamise alal, vigastatud sõjameeste ühing Eestile suudab kasulik olla: tõsta proteeside headust ja alandada nende hinda.

A. TÕNISSON & Co.
TALLINN
Rüütli tänn 28/30 Kõn. tel. 4-60 ja 11-83.

Vigast. Sõjam. Üh. Tartu osakonna tegevuse ülevaade.

Osakonnal on praegu 722 pärisliiget ja 28 lihtliiget (langenud kangelaste ja surma läbi lahkunud osakonna liigete omaksed). Koosolekuid on käesoleva aasta vältel peetud: erakorralisi üldkoosolekuid — 3, juhatusse koosolekuid — 38, revisjoni komisjoni koosolekuid — 9. Osakonna juures on ühiselumaja, kus aset leiavad kuni 30 invaliidi, praegu on 23 hoolealust, kes mitmesugustele elukutsetele endid ette valmistavad ja ühiselumaja poolt ülespidamise saavad.

Peale selle on osakonnal kingsepatöökool, kus 10—12 vigastatud sõjameest ametit õpivad. Abi on antud osakonna poolt läbistikku 150 invaliidile — 160.375 marga suuruses. Kingsepatöökooli rahaline läbikäik on aasta algusest kuni 1. oktoobrini 686.710 marka. Jalanõusid oli valmistatud 446 paari 434.102 marga väärtuses. Parandustöid tehtud 984 paari 122.032 marga väärtuses. Õpilastele on osakonna poolt toetust antud 74.450 marga väärtuses. Kool on osakonnalt käesoleva aasta jooksul toetust saanud 183.121 marka.

Toetust on osakond saanud mitmesugustelt asutustelt 271.845 marka. Keskjuhatusse kaudu osakond toetust saanud ei ole, küll aga laenuks ühe aasta peale 250.000 marka. Osakonna liigete käes on 1. novembriks toetuslaenuks 212.218 marka. Peale ühiselumaja on osakonna juures invaliidide kodu, kus tasuta öökorterit saavad läbisõidul olijad invaliidid. Osakonna kantselei tegevus on eelmise aasta tegevusega võrreldes märksa suurenenud, kirjutatakse liigetele igasuguseid palvekirju ja antakse igasugust nõu. Käesoleva aasta jooksul on pärisliikmeid juure võetud 276.

Kohalik seltskond on osakonnale vastutulelik olnud, niisama ka osa kohalikke ärimehi ja omavalitsused. Samuti on ka kohalikud sõjaväe esitajad, kohalik ajalehe toimetuse ja seltsid, kellest iseäranis Tartu Naisseltsi ja Käsitöölise abiandmise seltsi nimetada tuleb — osakonnale soojalt vastu tulnud.

Pidusid on selts toime pannud augustist kuni detsembrini: 1 väljasõidu ja 4 segaeeskavaga pidu.

K. Kaasik.

Vigast. Sõjam. Ühingu Võru osakonna viieaastase tegevuse ülevaade.

Võru osakond asutati 16. mail 1920. a. ja algas tegevust 10-liikmelise invaliidide perega.

Tegevus, ühtlasi ka liigete arv, on iga aasta märksa kasvanud. 1923. a. on juhatus töötanud heade tagajärgedega. Aasta jooksul on neli pidu ja ühe näitemüügi korraldanud, mis on annud kaunikesse summa sissetulekut.

Abi on antud varustuses ja rahas. Arstiabi on

osakond liigetele võimaldanud haigemajas ja kliinikus.

1924. a. muutus osakonna majandusline seisukord õige raskeks, sest tegevus laienes ja liigete arv kasvas. Sissetulekute saavutamine on raske, pidud enam mingit tulu ei anna. Praegu on osakonnal 80 pärisliiget ja 10 toetajat liiget.

1924. a. avati kingsepa õpetöököda, mis praegu töötab kolme mehega.

Vigast. Sõjam. Üh. Valga osakonna tegevuse aruanne 1. apr. kuni 1. nov. 1924. a.

Koosolekuid on peetud:

Avamiskoosolek 1; peakoosolek erakorraline 1; juhatusse koosolekuid 23, nendest erakorralisi 1. Revisjonikommissjoni koosolekuid 2.

Liikmeid on registreeritud: pärisliikmeid 23, lihtliikmeid 34 ja toetajaid liikmeid 32.

Surma läbi lahkunud 2 lihtliiget.

Osakonna ainukesed sissetulekud on olnud osakonna juhatusse poolt korraldatud pidud ja korjandused. Mingisuguseid annetusi ega kingitusi osakond saanud ei ole.

Pidusid on korraldatud: näiteettekannetega 2, 1 näitemüük ja 1 karbikorjandus.

Sissetulekuid on saadud:

Toetajatekt liigetelt 1800 mk., pidudest 87.584 m 50 p. ja karbikorjandusest 22.263 marka; kokku 111.647 marka 50 pn.

Väljaminekuid on olnud Mk. 108.171,50.

Abi on antud:

Ühekordselt: 5 lihtliikmele 500—1000 mk., kokku 3000 mk. Korduvalt: 2 pärisliikmele ja 1 lihtliikmele 500—1000 mk., kokku 6000 mk.

Tulevikuväljavaated sissetulekute suhtes on üsna kurvad, sest kaks viimast pidu lõppesid puudujäägiga, mis osakonna raskesse majanduslisesse seisukorda viisid.

Vigast. Sõjam. Ühingu Nissi osakonna tegevusest.

Vigastatud sõjameeste ühingu Nissi osakond asutati 12. detsembril 1920. a. Osakonna asutajateks olid Johannes Veidental I, Johannes Breiverg ja Johan Kraut. Asutamise koosolekul võeti kohe 11 liiget vastu. Praegu on osakonnal 18 päris- ja 3 lihtliiget. Osakonnal algusel mingisugust kapitaaliga sissetuleku-allikaid ei olnud ja sellepärast tuli temal nii mõnigi kibe tund üle elada. Aegamööda hakkasid

ajad paranema. Osakond hakkas pidusid, karbikorjandusi jne. oma puudustkannatajate liigete ja osakonna heaks toime panema ja selle läbi on võinud oma kehvematele liigetele tuntavalt abi anda. Osakonna juhatuse koosolekud peetakse juba kauemat aega Nissi karskusseltsilt „Kindluselt“ üüritud ruumes.

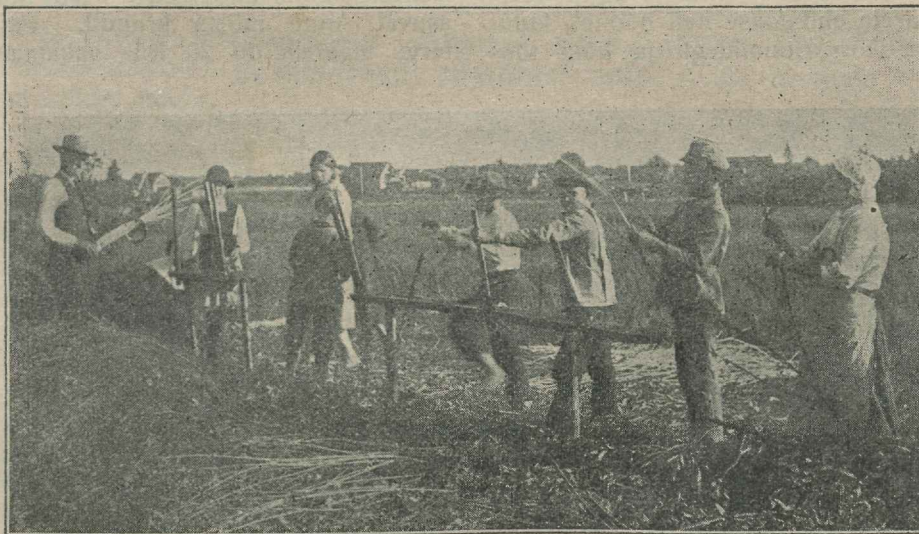

Vigastatud sõjameeste ühingu puu- ja vitsatööstuse era-õpetöökoda.

O. Bundt.

Töökoda asutati ühingu keskjuhatuse poolt Tallinnas 1921. aastal. Tema asutamiseks oli tolkorral keskjuhatusel ainult 4500 marka kasutada. Nagu teistegi meie töökodade asutamisel, hakati ka siin julgelt asjaga peale, lootes, et hea tahtmine ka rahallikaid leiab.

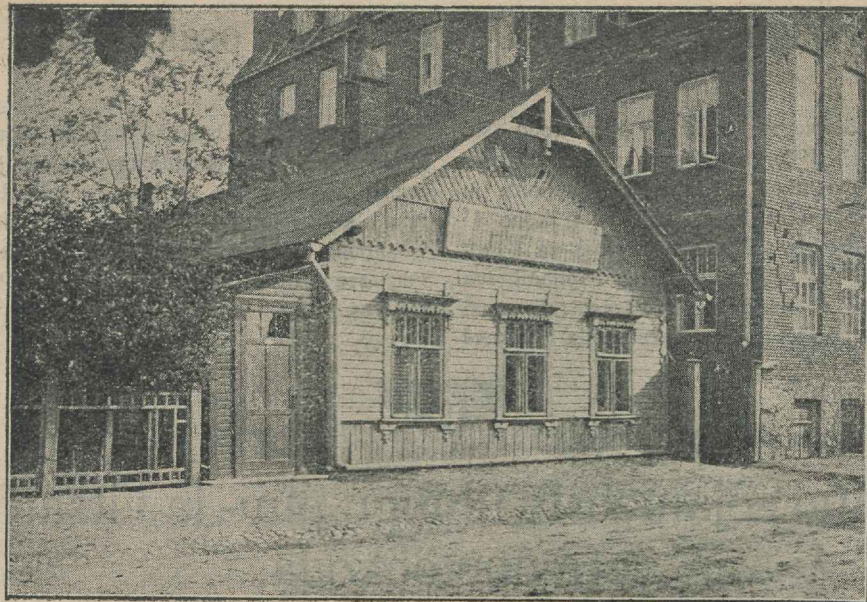
sugusel korral Tartu üle viia, mis 1923. aasta algul teostati. Ruumid leiti prof. Rostovtsevi endise eraülikooli anatoomia hoones, Tööstuse tänav 16, mis ühingu kulul vastavalt korda seati ja vähe ümber ehitati. Tallinna jäeti ainult valmiskauba ladu ja esialgu ka paranduste jaoskond.

Pajuvitsade koorimine Narva-Jõesuu lähedal 1821. a., õpetöökoja asutamise ajal.

Esimese aasta tegevuse järele suurenes juba töö niivõrd, et ruumid võimata kitsaks jäid. Soodsamaid ruume Tallinnas ei leitud. Et pajuvitsade ülikõrged hinnad ka oma pajuistanduse soetamise peale sundisid mõtlema, jõuti viimaks otsusele istandust Tartu linna ümbruskonnas asutada ja töökoda nii-

Uutes ruumides töötati alguses väga lähedalt, aga juba sama aasta lõpul oli jällegi ruumidest puudus. Värvimise töö, osaline materjalide ladu ja valmiskauba ladu paigutati kõrvalolevasse kivimajasse, kus nad praegugi mitte soodsates tingimistes asuvad. Käesoleval aastal on ruumide kasutamine äärmu-

Õpetöökoja praegune asukoht Tartus, Tööstuse tän. 16.

seni viidud, nii et suuremate tööde täitmise ajal töökojas liikumine pea võimatuks on muutunud. Sarnane olukord sundis Keskjuhatust õpetöökoda oma ulualuse muretsemise juure asuma. Mõte leidis 1924. a. ära peetud ühingu kongressil heakskiitmist. Võeti eelarvesse Mk. 1.500.000.— ehituste alg töödeks. Kavatsuste järele ehitatakse neli hoonet, kuhu töökoja oma kõrvalruumidega ja kõik töö-

koja ning pajuistanduse juure kuuluv pere ära mahutatakse. Kolme peahoone ehituse projektid on praegu väljatöötamisel. Ühe väiksema elumaja ehitamisega tehti juba algust, nii et temasse 1. märtsiks 1925. a. sisse asuda võib. Asukohaks on ühingu pajuistandus, kolm kilomeetrit Tartu linnast eemal asuval Anne mõisa krundil. Pajuistanduse terve maa-ala on 20 Riia vakamaad suur ja

Kontor.

Kas olete

elukalliduse vastu võideldes ja oma majanduslist olukorda parandada püüdes ära kasutanud kõik abinõud, mis Teid eesmärgile aitaksid?

Kindlasti — ei.

Kõige tähtsam neist abinõudest on kahtlemata teie oma tarvitajateühisus.

Milles seisab siis tema tähtsus?

1) **Tarvitajateühisus müüb täieväärtuslist kaupa**, sest ta on liigete oma ettevõtte, kes mingisugust kaubavõltsimist ei luba.

2) **Tarvitajateühisus kõrvaldab vahekasu saamise**, sest ta muretsseb kaubad kas otse valmistajatelt ehk kõige parematest esimestest ostuallikatest ja müüb neid õiglase hinna eest. Müügist tekkinud ülejääk jagatakse, peale kulude mahaarvamist, liigetele nende ostusummadele vastavalt ära.

3) **Tarvitajateühisus vabastab tarvitajad võlaorjusest**, sest ta ei meelita ostjaid võgluandmisega, vaid müüb kaupa kohemaksetava raha eest. Võlakoorem ainult suurendab muresid majapidamises.

4) **Tarvitajateühisused püüavad kaubamüügis kõige otsustarbekohasemat ja odavamamat süsteemi luua**, et iga tarvitaja kulusid kokku hoida.

5) **Tarvitajateühisused võitlevad alati elukalliduse, omakasupüüdmise ja majandusliste kriiside tekitamise vastu.**

6) **Tarvitajateühisusest ostes jääb kapital, mille ostja liikmena olles võib tema ühisuse peakoosolekul kindlaks määrata need juhtnõõrid, kuidas tema kapitalidega tuleb talitada.** Eraettevõttest ostes ei ole ostjal enam mingit ütlemist kauba eest väljaantud raha kohta.

Tarvitajad! Teie ostusummad on suure tähtsusega majandusline jõud. Ärge neid juhusliselt ära andke omakasupüüdjatele isikutele, vaid tehke kõik kaubaostud oma tarvitajate- ehk majandusühisuste kauplustes ja liituge ühisuste liigeteks.

**EESTI
TARVITAJATE KESKÜHISUS,**

*üleriikline tarvitajate- ja majandusühisuste kesk-
organisatsioon, TALLINNAS.*

on Tartu linnavalitsuselt renditud. Keskjuhatuse otsusega pandi temale nimeks „Pajula“ asundus.

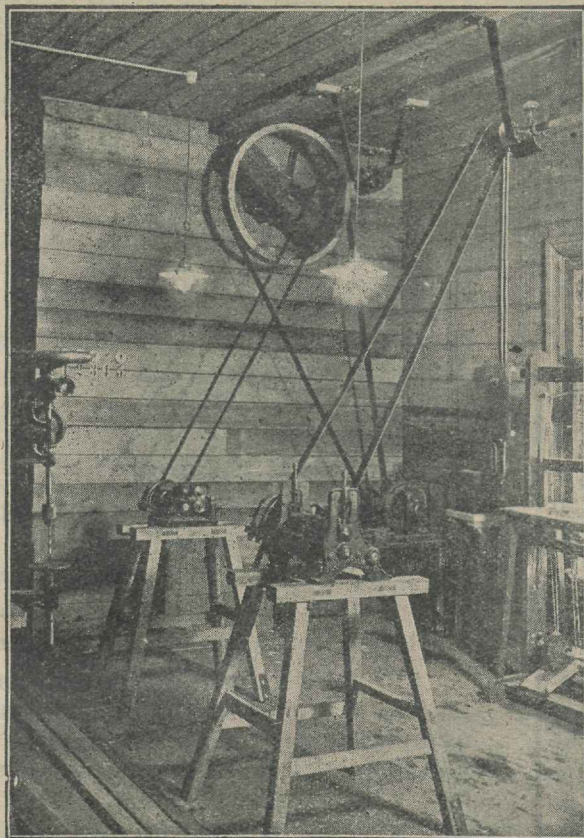
Tagasi minnes töökoja enese juure, ei ole huvitusega tähele panna tema arenemise käiku ja praegust seisukorda sisseseadete ja töö toodangu suhtes.

Töökoja teenistuses seisavad ühes õpilastega 22 inimest. Õpilased saavad Mk. 30—70 päevas toetusraha ja prii ülespidamist töö-hoolekandeministeriumi invaliidide ühiselumas. Õppinud tööliste keskmine kuupalk on Mk. 8000.— kuus. Tööriistad on kõikidel õpetöökoja poolt. Õpilastel on ka töö-põlled ja joonistusmaterjaal töökoja kulul kasutada. Õpeaeg töökojas kestab kolm aastat. Käesoleval aastal lõpetasid õpeaja vabadussõja invaliidid Joh. Tops, Karl Poots ja Joh. Less, kes kõik peale proovitööde tegemist väljaõppinud töölisteks tunnustati ja nendena töökoja juure ametisse jäid.

Osaline töö sünnib masinate abil. Praegu on töökojal kokku kuus masinat, mida kaks elektrimootorit, kokku 5 HP liikuma panevad.

Saaduste valmistamiseks tarvitab töökoda umbes 40% kodumaa tooresainetest ja 60% väljast sisseveetavat materjaali. Väljast tulevad ained on enamalt jaolt Indiast pärit, kuna osaliselt ka Jaapani, Hiina ja Saksamaa kaupu tarvitatakse. Peaained on kodumaa pajuvits ning kepid ja India roog.

Valmistatakse peaaesjalikult korb-mööblit ja igasuguseid korve. Peale selle tiseritöid, kookosvaipu ja muid nende aladega seotud

Osa masinate ruumist. Vitsade hõõveldamise masinad töid. Toodang on järjest tõusnud ja ulatab praegusel ajal rahaliselt 260—300 tuhande peale kuus.

Mööbli punumise jaoskond.

Ühistegeliste asutuste keskpank
Eesti Rahvapank

Tallinn, S. Karja tän. 19, omas majas.
 Telef. nr.nr. 2-02 ja 28-28.

**Toimetab igasuguseid
 pangaoperatsioone.**

Korrespondendid kõigis kodumaa linnades
 ja alevites.

JUHATUS.

Piltidega ja joonistustega illustreeritud rahvaleht

„Ühistegelised Uudised“

ja praktiline nõuandja ühistegeliste asutuste tegevuses

„Ühistegevusleht“

ei tohiks puududa ühegi kodaniku laualt.

„Ühistegeliste Uudiste“ tellimise hind 1925. a. peale on:

12 kuu peale Mk. 250
 6 " " " 130
 3 " " " 70

2 kuu peale Mk. 50
 1 " " " 25
 Üksiknumber Mk. 6.

Ühistegevusleht maksab Mk. 250 aastas.

Tellida saab igast postlasutusest ja ühisusest.

Ühistegeline keskkorraldus kindlustuse alal

**Eesti Ühistegeline
 Kindlustus-Keskselts**

Tallinnas, S. Karja tän. 19, telef. 26-13.

Ühistegelised asutused, kindlustage
 omi varandusi Eesti Ühistegelises
 :- Kindlustus-Keskseltsis! :-

Ühistegelised (vastastikkused) kindlustus-
 seltsid, sõlmige edasikindlustus-lepinguid
 Eesti Ühistegelise Kindlustus-Keskseltsiga!

Alljärgnev tabel näitab lähemalt üksikute aastate tootmise ja müügi suurust, kusjuures 1924. aasta andmed ainult kuni 1. novembrini ulatavad.

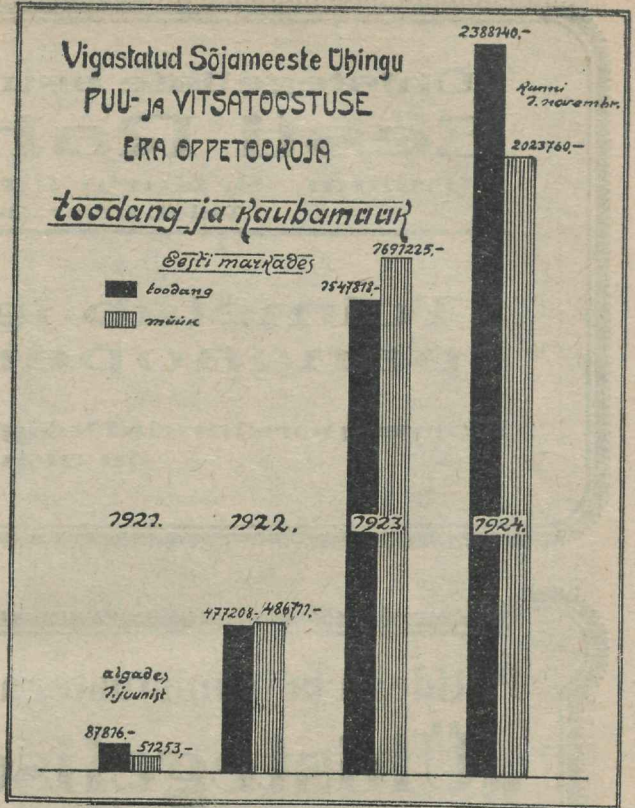
Aastal	Valmistatud asjade		Müüdud asjade	
	arv	väärtus mk.	arv	väärtus mk.
1921.	189	87.816—	107	51.253—
1922.	1359	477.208—	1319	486.711—
1923.	4646	1.547.818—	3100	1.691.225—
1924.	9138	2.388.140—	7563	2.023.760—

Viimase kahe aasta toodangu tõus on suurenenud peaaesjalikult tööliste arenemise ja adasijõudmise läbi, mida kõrvalolev diagramm näitab. Edaspidine tõusu tendents langeb suuremalt jaolt töö kiiruse arvele üksi.

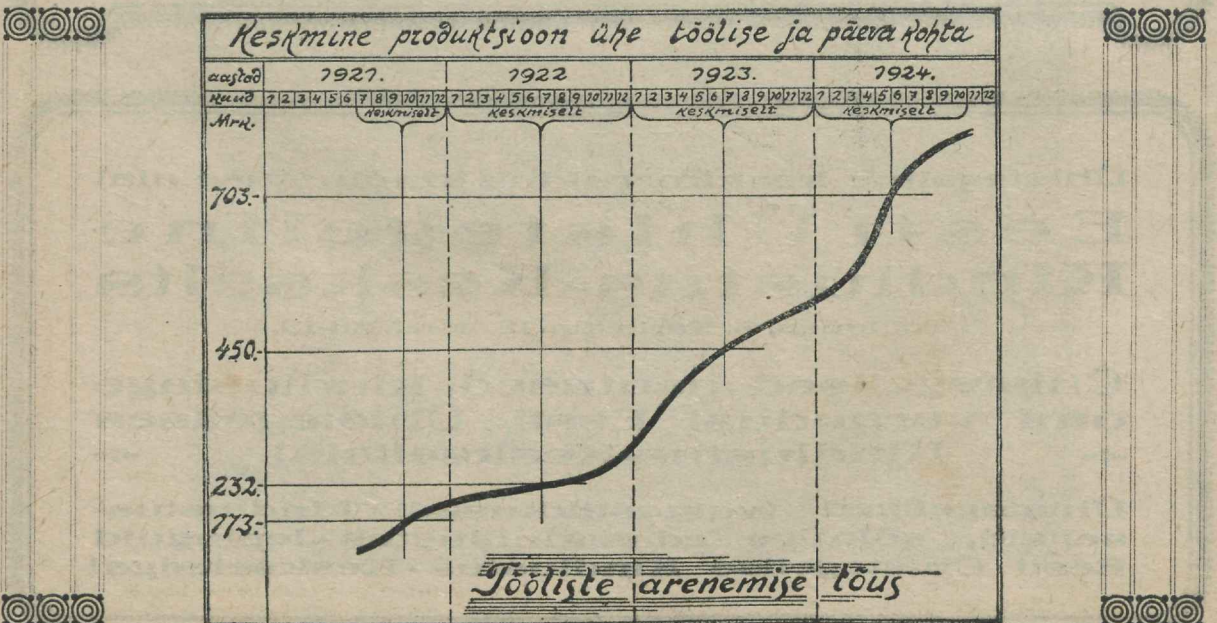
Töö sünnib osalt oma uute ja osaliselt vanade üldiselt tarvitataivate mudelite järele. Oma tegevuse aja jooksul on õpetöököda ligi viissada üksteisest erinevat saaduste liiki turule saatnud.

Töököda väljapanekud premeeriti üleriiklises kaubandus- ja tööstusnäitusel Tallinnas 1923. aastal 1. auhinnaga — väikese kuldaurahaga ja Tartu põllu- ja käsitöönäitusel 1924. aastal kõrgema auhinna — suure kuldaurahaga.

Töököda on ulatuse poolest ainuke oma-sarnane Eestis. Tema saadused on müügil

pea kõigis kodumaa suuremates kohtades. Töököda suurendamise ja ümberpaigutamise järele oma katuse alla tõuseb toodang üle kodumaa tarviduse ja hakkab välismaa turgudele minema, kuhu seni ainult vähesel määral on müüdud.

Tööliste arenemise tõus

Tallinna kodanikud

tellivad

Vigastatud Sõjameeste

Ühingu

Tallinna osakonna

õpetöökodades

jalanõusid

ja ülikondi

Narva maant. 9

tel. 7-97

päevapilte

Pikk t. 49, tel. 22-38.

Segateated.

Ilmasõjas surnud ja kaduma läinud sõdurite vanemad võivad pensioni saada.

Seni oli palju sekeldusi pensioni saamisega neil inimestel, kelle pojad ilmasõjas surma said ehk kaduma läksid.

Nüüd on ajutiste veneaegsete pensionäride toetamise seadust selles mõttes täiendatud („Riigi Teataja“ nr. 143 — 1924. a.), nii et toetusraha määratakse ka neile ilmasõjas surma saanud või teadmata kadumaläinud sõdurite vanematele, kui neil ei ole teist toetajat.

Ühtlasi on töö-hoolekandeministrile õigus antud määrata pensioni ka neile vanematele, kellel peale langenud või kadumaläinud sõduri ka veel teisi toetajaid on, kuid need viimased kas ainelise kehvuse või viletsa tervise tõttu ülespidamise kohustusi täita ei suuda, või kui neil ülespidamise andmine iseäralikkude raskustega seotud. Viimasel juhtumisel maksetakse pensioni ainult niikaua, kuni raskused olemas.

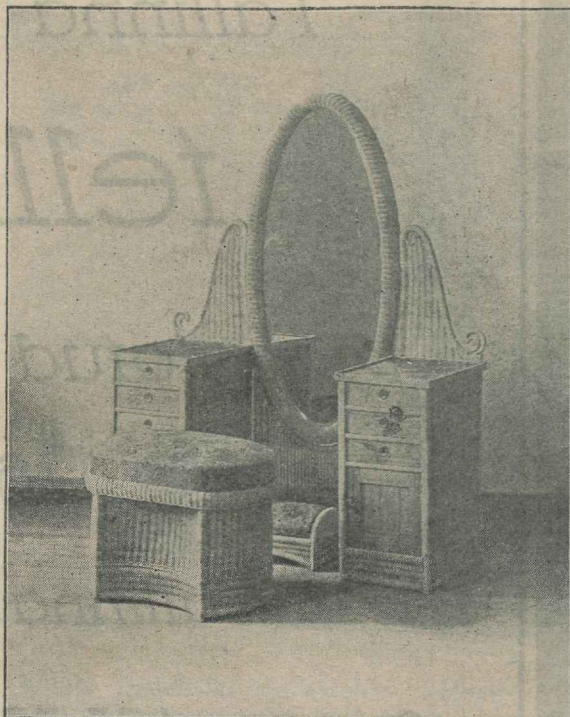
Tähenõudud sõdurite vanematel tuleb pensioni nõude palvega pöörata maal vallavalitsuse ja linnades hoolekande osakonna poole.

Ka ilmasõja invaliididele järelravitsus riigi kulul võimaldatud.

„Riigi Teatajas“ nr. 144 s. a. on välja kuulutatud määrus, mille järele ilmasõja invaliidid võivad sama korra järele, mis maksev oli vabadussõja invaliididele, riigi kulul järelravitsust saada.

Soovib keegi invaliididest ennast ravitseda, tuleb temal, kas rahvaväe ehk sõjaväe haigemaja juu-

res olevas komisjonis ennast järele vaadata lasta, kus selgusele jõutakse, kas haigus on sõjaväeteenistusest saadud. Riik võtab oma kanda ainult sõja-

Vigastatud Sõjameeste Ühingu puu- ja vitsatööstuse õpetöökojas oma joonistuste järele valmistatud toiletigarnituur.

III Vigast. Sõjam. Ühingu

Puu- ja Vitsatööstuse

era õppetöökoda

Tartu, Tööstuse tän. 16

Tallinn, Viljandi,

Pikk tän. 67, Suurturg 2.

Korvmööbel • Korvid •

Jõulurõõmu

---

valmistate

enesele,
lastele,
abikaasale,
sugulastele,
tuttavatele ja
tervele sõja-
invalidide perele

omandades

**Vigastat. Sõjameeste Ühingu
rahalise loterii
pileti.**

Pilet 100 mk. Kupong 25 mk.

Pika raske haiguse läbi 9. okt. s. a.
lahkunud osakonna liiget

Ferdinand Jaani p. Palm'i

mälestab

V. S. Üh. Võru osakond.

Maamulda varisenud asutajat liiget

Johan Kraut'i

mälestab tänuandega oma neljandal
aastapäeval

Vigastatud sõjameeste ühingu
Nissi osakond.

väeteenistusest tingitud haiguste ja vigastuste ravit-
suskulud. Samuti selgitavad arstid kas ja missugune
ravitsus on tarvilik ja kus see peab sündima. Ravit-
suskulud õiendab töö-hoolekandeministeerium.

Invaliidi saatjate priisõidu võimalus.

Keskjuhatus sellekohase ettepaneku peale täien-
dati vastavat sõidutariifi määrusega, et kui invaliid,
kes kõrvalist abi tarvitab, haigemaija ehk proteesi
järele sõidab, siis Eesti Punase Risti poolt peale inva-
liidi enese ka tema saatja priisõidupiletiga varus-
tatakse.

Invaliidid, kes priisõidupiletid saada soovivad,
peaksid sellest aegsasti Eesti Punasele Ristile tea-
tama, ühtlasi ära tähendades, millal nemad kindlasti
sõidavad. Vastavad märkused tehakse sõidupiletile
enne väljaandmist peale.

Mõnda kindral Laidoneri nimelise inva- liidide kapitaali komitee tegevusest.

Kindral Laidoneri nimelise invaliidide kapitaali
komitee poolt väljajagatavad abirahad on mõnelegi
invaliidile ja langenute perekondadele tõsiselt pühade-
rõõmu valmistanud. Mõnigi vabadussõja invaliid
ja vaenelaps võib oma haridust saadud stipendiu-
mide abil täiendada.

Nii on käesoleval aastal ühekordseid abirahasid
välja jagatud kokku 421 isikule Mk. 1.547.200.—. Abi-
saajate hulgas oli 242 invaliidi ja 179 langenud sõja-
väelase perekonna hooldajat.

Stipendiumid on määratud 1924./1925. a. õpe-
aastaks kokku 39 invaliidile ja vaeselapsele, nen-
dest õpivad 21 ülikoolis, 11 keskkoolides, 4 kutse-
koolides ja 3 algkoolides. Peale selle on õpetöö-
kodades õppijatele vigastatud sõjameeste ühingu kesk-
juhatus kaudu väljajagamiseks määratud Mk. 75.000.
Stipendiumide kogusumma käesoleval õpeaastal on
Mk. 968.900.—.

Peale selle võtab kapitaali-komitee osa Haap-
salu samanimelise sanatooriumi ülespidamisest.

Komitee on suutnud mõndagi head vabadussõja
kurbade mälestuste tasanduseks korda saata ja ta-
hame loota, et ta ka edaspidi seda seltskonna lahke
vastutuleku ja abiga võib. Selleks jõudu ja edu!

Muudatused Vigastatud Sõjameeste Ühingu põhikirjas.

Ühingu VI kongress võttis 1923. a. vastu põhi-
kirja muudatused, mille järele asemikkudekogu ära
kaotati. Tallinna-Haapsalu rahukogu registreeris
need muudatused 25. juunil s. a.

Uuendatud kujul on põhikirja trükitud ja osakon-
nad on neid ka omandanud. Mõned osakondadest
laotasid põhikirja liigetele hinnata laiali.

Vigastatud sõjameeste ühingu kaheksas kongress

peetakse Tallinnas 7. ja 8. veebr. 1925. aastal.

Kongressile valivad osakonnad iga 25
pärisliikme kohta ühe saadiku. Kus liikmeid
alla 25, sealt saadetakse üks esitaja.

Toetused vigastatud sõjameeste ja V. S. Ühingule jõuluks.

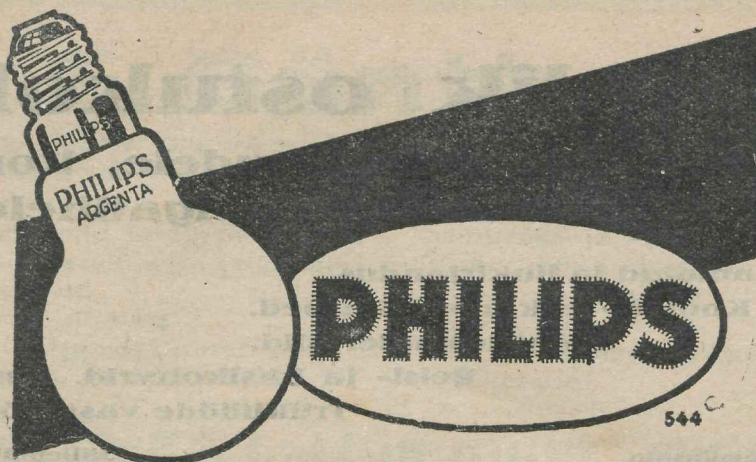
Kindral Laidoneri nimeline invaliidide ka-
pitaali komitee on otsustanud invaliididele ja
nende perekondadele jõuluks ühekordist toe-
tust anda. Toetusesaajad on samad, kellele
maikuulgi toetust anti, ja üksikud juuretunud.
Invaliididele antakse jõuluks 50 marka töö-
jõu kaotuse protsendi pealt ja perekondadele
1000 kuni 8000 mk. Imastu invaliididekodus
ja Seli sanatooriumis viibijatele antakse 2500
mk. ja Seevaldi haigemajas ravitsusel olevatele
invaliididele 2000 m. Õpetöökodadele määrati
järgmised summad: Tartu kingsepatöökojale
100.000 mk., puu- ja vitsatööstuse õpetöö-
kojale 100.000 mk. ja Viljandi kingsepatöö-
kojale 50.000 mk. Peale selle kõrgendati abi-
raha vigastatud sõjameeste keskühingule
37.500 marga pealt 50.000 marga peale töö-
kodades invaliididele toetuse andmiseks.

Tänuavaldus.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Tahkuranna osa-
konna juhatus avaldab südamläkku tänu Aleksander
Soovikule osakonna heaks annetatud 510 mg. eest ja
Tahkuranna Vennaste Seltsile osakonna pidude kor-
ralduseks tasuta tarvitada antud ruumide eest.

Juhatus.

Väljaandja Vigastatud Sõjameeste Ühingu Keskjuhatus.
Vastutav toimetaja A. Suurkask.

PHILIPS-LAMBID

(Hollandi vabriku töö).

1 vatt, $\frac{1}{2}$ vatt, Argenta, autolambid, raadiolambid, röntgentorud.

Ainuesitaja Eestis:

A. KAPSI & Ko.

Tallinn - Tartu.

Kaubamaja KARL LEMBERG, Tallinnas SOOME PABERILADU

VIRU TÄNAV Nr. 3. — KÕNETRAAT Nr. 5-24.

KIRJUTUSTARBED. JOONISTUSABINÕUD.
MARMOR JA KUNSTIASJAD.

MUUSIKARIISTAD:

Viiulid.
Gitarrid.
Mandoliinid.
Harmoonikad, mitmet sorti.
Keeled keelpillidele.

REISI- ja NAHKKAUBAD:

Tsummadanid.
Kohvrid.
Käekotid.
Portfellid.
Rahakotid.

SOOME TAPEEDID.

PAPID ja PABERID.

∴ Asutustele ja kaupmeestele hinnaalandus. ∴

Kasulik ostukoht

koolidele, raamatukogudele, kontori-
tele, kantseleidele ja igäihele.

Kooliraamatud ja ilukirjandus.

Kontori- ja kantseleitarbed.

Joonistusmaterjalid.

Reisi- ja käsikohvrid. Portfeuille'id.

Trükitööde vastuvõtmine

Hinnad võisluseta.

Jällemüjatele 0,0%.

Koolidele ja raamatukogudele hinnaalandus.

Tellimised täidefakse kiirelt ja korralikult.

K. o.-ü. «Rahvaülikool»

Tallinn, S. Karja tän. 23. Telef. 6-66.

TARVITAJATEÜHISUS O O M A A

kauplused on ja jäävad kõige õigemateks ostukohtadeks Tallinnas, seda teab igäüks, kes neist järjekindlalt omad elutarbed ostab. Hea kaup, mõõdukad hinnad, kasu ülejääk liikmetele tagasi. Sel põhimõttel töötab „Oma“.

==== Kauplused: ====

Vana Posti tän. 7,
Uue Kalamaja põiktän. 6,
Terase (Epinatjevi) tän. 2.

Väike Pärnu maant. 23,
Baltiski maant. 11,
Keemia tän. 6.

Õle (Grigori) tän. 11
Saapamagasin Suur Karja
tän. 18.

Kõige kindlam ja kasulikum vaba raha hoiukoht. Teie vaba raha
teenib 8–12% aastas.

E. Günther.

Talinnas, Kuninga tän. Nr. 8. Kõnetraat 15-99.
Tartus, Kauba hoov Nr. 26., Viljandis, Tartu tän. 9.

Maalrivärvid, lakid, pintsliid ja
muud tarvitused sellel alal
Riidevärvid
Tisleritarvitused
Keemia- ja rohuained
Seebikivi, kolophonium

Mineraal- ja taimeõlid
Kosmeetika-, tualett- ja
kummikaubad
Kõiksugu vürtsid
Majapidamisetarvitused
sellel alal.

E. GÜNTHER'i „Uus must“ riidevärv

Kingakreem

Kingakivi

Nahamääre

Naha-appretuur

Poonimisvaha

Vasepuhastamise vedelik

„Egalin“

Müük suurel ja väikesel arvul.

Eesti Niidi Manufaktuur

Kõige parem must, valge ja
kaitsevärviine õmblusniit

M ü ü g i l

Balti Puuvilla ja Sindi Kalevi
vabrikute ladus

Talinnas, Suur Karja tän. 13.

Kontor: Tallinnas, Kaarli puiestee nr. 9, kort. 1.

BIRK'I

Värvimise- ja keemialik puhastuseäri

Tallinnas, Maakri tän. 23.

Asutatud 1820. a., 7 kuldauraha ja
Grand Prix 1904.—8.

Võtab värvimiseks ja puhastamiseks riideid vastu.

Vanutab, pressib, scheerib,
: dekadeerib ja apreteerib. :

Töö täiesti korralik ja _____
_____ hinnad mõõdukad.

ÜHISUS PIONEER

TALLINN, HARJU TÄN. 45

KÖNETR.8-26, KAUGEKÖNED 27-99, TEL.-AADR.: PIONEER—TALLINN
OSAKOND TARTUS — RAATUSE TÄN. 14, KÖNETRAAT 7-24

Masinarihmad

nahast, balata, kaameilkar-
vust, kummlist, puuvillast,
kanepist

Rihmarattad

rihmaühendajad, rihma-
vaha ja -määre

Villatööstus- masinad

Kraasid

Pruugitud villa-
tööstusmasinad

Apretuur-masinad

Korrutamis-
masinad

Kudumismasinad

Igasugus. villatöös-
tuse tarbeasjad

Rootsi puutöös- tusmasinad

Rootsi saed ja
tööriistad
„Bahco" esitus

Kuulilaagrid

Metallid

valge ja punane vask: plekk
vardad, torud, traat, inglise-
ja seatina, babiit

Armatuurid ja tihendused

vee ja auru tarvis. Asbest,
klingerliit, kummivoolikud ja
plated

Jalgrattad

Jalgratta- ja
autokummid

K.-M.
**„Gustav Pihtlakas
 ja Pojad“**

Asutatud 1882. a.

Tallinn, Jaani tän. 6. - - - - - Ktr. 4-79.

Vaneim ja suurim eriäri Eestis

soovitab võisilemata hindadega

kooli-, kontori-, pankade- ja kantseleitarbeid
 ja ümbrikke oma kirjaümbrikutehasesest.

Ladus alati saadaval kõike seltsi

~ ~ ~ ~ paberid ja pappi ~ ~ ~ ~

Tiivklaverid

Pianiinod

Harmooniumid

kõige kõrgema tehnilise
 ja kunstilise väärtusega.

Esimeseklassi kodu- ja
 väljamaa vabrikutes

Summadanid, reisikorvid,
 reisitaskud, seljakofid, ak-
 timapid, reisiplendid, reisi-
 rišmad, traksid, vihma-
 varjud, väljavoodid, koera-
 suukorvid, koerapiitsad,
 koera-kaelarišmad, koe-
 raohjad, jalutuskepid.

Soovitab mõõdukate hindadega

Karl Jürgenson

Tallinn, Kuninga tän. 5.

A.-S. „SILVA“

ettevõtted:

Kontor, Tallinn, Merepuiestee 17,
telef. 9-29 ja 13-80.

Kauplus, ladud, sealsamas, telef.
18-09.

**Mehaanilised tiskeritöökojad,
lauavabrik**, sealsamas, telef.
13-20.

Lubjavabrik, Tamsalus, telef. Tapa
keskjaam nr. 24.

**Tartu jaoskond ja buksiirlaev
«Ommedo», kontor**, Tartu,
Riia tän. nr. 2, telef. 241.

**Ommedo laua- ja puunarmaste-
vabrik**, telef. Mustvee kesk-
jaam nr. 18.

**A.-S. «Forest» lauavabrik ja
puutööstus (end. Sinovjev)**,
Narvas, telef. 97.

Lauavabrik «Lennuk», Pärnus,
Riia m. 191. Telefon 91.

Kõiksugu nahakaupa sise- ja väljamaa
vabrikutest ja kingsepatööriistu
soovitab

J. G. BIKOVI

nahakauplus.

Vene turg 3.

Tallinnas.

Vene turg 3.

KAUBAMAJA

J. PUCHK & POJAD

TALLINNAS, RANNAVÄRAVA PUIESTEE 21.

KONTORID: PÄRNUS, TARTUS, NARVAS, VALGAS JA VILJANDIS.

PAKUVAD LADUST:

NISUPÜÜLE

OMAST VESKIST,

RUKKIJAHU**RUKIST, KAERU****SUHKRUT, IGAT SELTSI****HEERINGAID, SOOLA****MANNAT, RIISI****KOHVI, KAKAOD**

JA MUID KOLONIAALKAUPU.

METALLITÖÖSTUS A.-S.**„ILMARINE“**

(End. Fr. Viegand)

Tallinn, Rannavärava puiestee nr. 21

võtab tellimisi vastu:

Uued tööd:

- 1) Kütteseaded põlevkivi, turba, puu ja süte tarvis.
- 2) Transmissioonid ja nende osad rõngasmäärijate ja kuulilaagrite peal.
- 3) Aurumasinad, katlad ja igasugused reservuaarid.
- 4) Nafta mootorid „Russ“.
- 5) Igasugused vabrikute sisseseaded.
- 6) Igasugune malm-, teras- ja vasevalu.

Parandustööd:

- 1) Igasugused aurumasinate ja mootorite parandused ja kordaseadmised.
- 2) Lokomobiilide, aurukatelde ja kütteseadete parandused ning ümberehitused.
- 3) Vabrikute ja töökodade sisseseadete kokkuseadmine ja käimapanek.
- 4) Transmissioonide ümberehitused ja parandused.

Igasugused osad saadaval tehase ladust.

Tartumaa Pank

end. Mõisnik. Krediitkassa ruumes, Lihaturg 7

Võtab raha hoiule ja maksab
ajakohast protsenti

Annab laenusid ja toimetab kõiki pangaoperatsioone. Tähtjajalised hoiusummad saavad soovikorral igal ajal tagasi maksetud.

Koguge kapitali ja kindlustage endid mustapäeva vastu!

:: Iga kokkuhoitud mark pange hoiule. ::

Kodus ei too raha mingit kasu, on kardetav hoida ning võib kergesti kaduma minna. Raha hoiul kasvab ajajooksul protsente kandes mitmekordseks, aitab meie rahvamajandust tõsta ja kiirendab raha ringkäiku, mis omakord raha väärtust tõstab.

Raha võtab hoiule

jooksvale arvele päeviti ja kuude viisi ning mitmesuguste tähtaegade peale. :: Hoiusummade eest maksetakse ajakohast protsenti.

Kolmas Tartu Laenu- ja Hoiu-Ühisus

Tartus, Suurturg 8. — Telef. 99.

Ühisus annab laenusid käemeeste, obligatsioonide ja väärtpaberite kindlustusel välja. Korrespondendi arved igas kodumaa linnas ja rahvarikkamas kohas. Võtab vekslite, veokirjade ja mitmesuguste dokumentide järele raha sissenõudmisi oma peale. Soovijatele kanname hoiusummad kuldkrooni alusele.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Ford

THE UNIVERSAL CAR

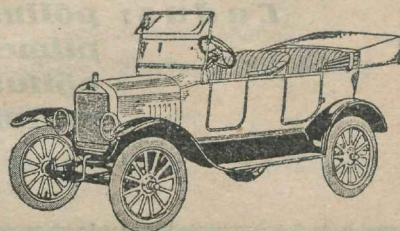
Teil on muidugi huvi Ford autode ja Fordson traktorite vastu. Teatage meile postkaardil oma aadress ja meie saadame Teile hinnata, ilma ühegi kohustuseta, piltidega kaunistatud kataloogi. Väikese tasu eest saadame soovi korral ka uued täielikud eestikeelsed auto- ja traktorikäsiraamatud.

FORD MOTOR COMPANY

voliline esitus

A. ROSENWALD & Co.

Suurturg 8, Tartus.

Eesti Laenu- & Hoiu-Ühisus

Tartus, Suurturul nr. 14, oma majas.
Juhatusel telef. 700.

Üldtelef. 177.

Kõige vanem Eesti rahaasutus,
asutatud 1902. aastal.

Ühisus annab laenusid, võtab vekslid, veokirju ja muid dokumente sissenõudmiseks, saadab raha teistesse kohtadesse j. n. e.

Ühisus võtab raha hoiule marga ja kuldkrooni alusel tähtajale ja jooksvale arvele, ja maksab ajakohast protsenti.

TARTU EESTI MAJANDUSE-ÜHISUS

asuf. 1908. a.

TARTUS, Holmi tän. 12-18, omad majad

Telegr.-aadr. ESTOKOMMERZ

Telefon nr. 10

**Suurem põllumajandusline ostu-müügi
ühisus koha peal**

L a d u s: põllufööriistad ja -masinad, väetisained,
piimatalituste sisseseaded ja tarbed,
ehitusmaterjal ja igasugused muud
põllumajanduslised tarbed.

KAUBA PANK

end. Tartu Vastast. Krediit-Ühisus
Tartus, Suurturg nr. 12, omas
majas. Kõnetraat 9 ja 209.

Võtab raha hoiule jooksvale arvele ja tähtaja
peale – annab laenusid – ostab ja müüb välis-
raha – saadab raha tasuta igasse Eesti linna
– annab välja akkreditiivisid ja panga garan-
tiisid – nõuab sisse igas Eesti linnas vekslid
ja raudteetähti ja toimetab kõiki muid panga-
operatsioone.

Seebi- ja soodavabrik

„A. Frederking“

asut. 1849. a.

Omanikud: Prov. J. Lill & M. Hakkaja.

Kõige vanem ja suurem seebivabrik Eestis.

Lillelõhna-seebid paberis

võislevas headuses kõige paremate väljamaa seepidega (Prantsuse lõhnaõlidega valmistatud)

Heliotrop

Maikelluke

Orchidee

Uudis!

Reseeda

Violette.

Uudis!

Lillelõhna-seebid ilma paberita

(Inglise lõhnaõlidega valmistatud)

Jockey-Club

Muguet

Rose

Violette de Parme

Bath soap kõige praktilisem vann- ja tualettseep

Mandliseep

Glycerin-Transparent

Lanoliinseep — lanoliini sisaldav tualettseep

Metamorphosa

Perekonna j. m.

Kookosesebid — valge, roosa, kollane.

Palmõli-tuumseep. Pesuseebid — kirju, kollane. **Roheline seep ja pesusooda.**

— **Nõudke igast kauplusest.** —

Pealadud: Oma seebikauplustes: Söögifurg 3, Aleksandri u. 46. Oma rohukauplustes: Peterburi u. 6, Rütli uul. 10. **Vabriku ladu: Tallinn,** S. Brooksmägi nr. 6, kõnetraat 11-50.

Kuld-auraha Tartus 1913.

Kuld-auraha Tallinnas 1922.

Esimene auhind

arstiteaduslisel näitusel Tartus 1921.

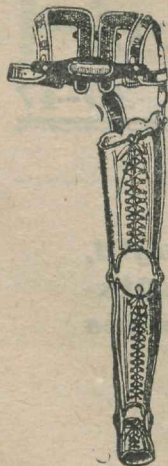
Ortopäädiline ja arstiriistadetoost.

G. SAKS

Tartus, Riia tän. 35, kõnetraat 6-12.

Valmistame:

arstiriistu, kunstjalgu, -käsi, tugiaparaate vigastele jalgadele, korsette selgroo kõverduste ravitsemiseks, kubemerihamasid, keha- ja neerusidemeid jne. jne.

Tallinnas võtan tellimisi vastu iga kuu esimesel esmasp. Peetri võõrastemajas.

Koppel N. Luloff & Meier Judeikin

Tallinn, V. Karja t. 3-2.

Telephon 22-25.

Reval, Kl. Karristr. 3-2.

Telegr.-aadr. „Luloff“.

Puueksport

Ostab ja müüb:

Kõiksugu metsamater-
jaali väljaveoks
Inglismaale.

Holzexport

Ankauf & Verkauf:

Sämtlicher Holzwaren
für den Export nach
England.

Gust. Heinmann

Kondiitriäri ja kohvik

S. Karja tän. 4

- - -

Kõnetr. 20-47

***Igapäev saadaval värsked tordid, koogid,
küpsised, viini- ja kollast saia ning kõik-
sugu šokolaadi tahvlites ja ilukarpides***

* * *

Äri on sisse seatud vastavalt kõige uuema aja nõuetele.

Kõige suurem ja täielikum
Päevapildi-
tarbeasjade ladu
Eestis

Ernst Feldt

Pikk tän. 16

Tallinnas

KONDIITRI-ÄRI JA KOHVIK
H. FEISCHNER

TALLINN, HARJU TÄNAV 45

KÖNETR. 19-50

SOOVITAB IGAL AJAL

TORTE, KÜPSISEID, SHO-
KOLAADI, KOMPVEKKE,
MEEPRÄNIKUID JNE.

K/Ü. *Mey ja Landesen*

Tallinn,
Diru tän. 9.

Kõnetraat
14-36.

Apteegi-, rohu- ja värvikaup
Masinaõlid, lõngaõli, soolahape
Riidevärvid, seebikivi, kampfool
Juustulaab ja värv, võivärv
Maalri- ja tisleritarbeained
„EFFECTO“ autoemalle-värvid.

Põhja-Eesti Ühispank

Talinnas, V. Karja tän. 3.

Võtab raha hoiule igasugustel tähtaegadel ajakohase %%. Annab laenusid ja toimetab kõiksuguseid pangaooperatsioone.

Eesti Seemnevilja-Ühisus

Asutatud 1919. aastal.

Kasvatab

Sordiparanduse Seltsi kontrolli all **Jõgeva, Luunja, Sandla** (Saaremaal), **Putkaste** (Hiiumaal) mõisades puhtsordilist teravilja, heina, aia-, juurvilja- ja lilleseemet ja **korraldab seemnekasvatust** põllumeeste ja aiapidajate keskel sellekohaste lepingute põhjal. Ühtlasi

müüb

suurel ja väikesel määral nii omamaa kui ka parematest Rootsi, Daani ja Saksamaa seemnekasvandustest saadud seemneid, sordipuhtuse ja idanemise 100% eest vastutades.

Puhtsordilised seemnekartulid ja mesindustarbed,

Ühisuse esitajate — osakondade asukohad:

Tallinn , Valli uul. 6	Tel. 29-66	Rakvere , Lai uul. 7	Tel. 1-24
Tartu , Promendani uul. 1	" 1-58	Narva , Posti uul. 58	" 1-09
Pärnu , Rüütli uul. 41	" 90	Valk , Vabaduse uul. 5	" 64
Viljandi , Kauba uul. 2	" 36	Petseri , Riia uul. 5	" 8
Paide , Tallinna uul. 13	" 100	Haapsalu , Ehte uul. 2	" 96
Võru , Jüri uul. 5	" 58		

Kontor ja pealadu Tallinnas, „Estonia“ teatrimajas.

Telegr.-aadress: **Seeme, Tallinn**. Kõnetr. 860 ja 31-29.

Eesti Seemnevilja Ühisus.

Kommerts Pank

Tallinn, Suur Karja tän. 15.

Telegr.-aadress: „KOMMERTSPANK“.

Telef. 986
989

Pank võtab raha hoiule, annab välja laenusid ja toimetas kõiksuguseid pangaooperatsioone kodu- ja väljamaal.

Panga Juhatus.

Tallinna Krediid Pank A.-S.

asutatud 1907. a.

Igasugused pangaoperatsioonid sise- ja väljamaale. Tule- ja vargakindel teraskammer väljauüritavate laegastega.

Osakonnad Haapsalus ja Nõmmel.

Kinnitus A.-S. „Hansa“.

Peaagentuur.

Telegr.-aadr.: „Kreditbank“.

Telef.: 4-36, 12-49, 19-64.

Tallinna Linna Pank

Tallinnas, Mundi tänav 2.

Telefonid:

Juhatus — 19-30. Ariruum — 3-13. Aidad — 7-48.

Võtab raha hoiule ja maksab 7½—12% aastas. Toimetab igasuguseid pangaoperatsioone. Võtab kaupsid hoiule oma aidaruumidesse sadamas ja kesklinnas ja annab nende vastu laenusid.

Juhatus,

Põllumajandusline Keskúhisus

„ESTONIA“

Ainus ühistegeline põllu-, karja- ja linnu-
kasvatuse saaduste väljaveo-äri Eestis.

Ostab:

võid,

mune,

linde,

elusloomi,

sigu j. n. e.

ja maksab kõrgemat päeva-
hinda.

Kauplused:

Jaani tän. nr. 3. Tel. 8-45.

Narva mnt. nr. 42. Tel. 27-42.

Uues Laenupanga majas, Múürivahe tän. 10. Tel. 23-09.

Jakobsoni tän. nr. 4. Tel. 5-18.

Koplis, Vene-Balti tehase majas nr. 21. Tel. Kopli kesk-
jaam 37-05.

Nõmmel, Jaama tän. nr. 14, Masingi majas. Tel. Nõmme
keskjaam 66.

Pelgulinnas, Tarabella tän. nr. 28. Tel. 28-79.

Eesti Pank

Peapank:

Tallinnas, Vabaduse pülestee nr. 3.

Telegrammi aadress: EESTIPANK.

Osakonnad:

Haapsalus, Kuresaares, Narvas, Paides,
Petseris, Pärnus, Rakveres, Tallinnas, Tartus,
Valgas, Viljandis, Võrus.

**Korrespondendid väljamaal
igas suuremas linnas.**

Põhikapitaal 250.000.000.-
Tagavarapakitaalid 146.381.097.-